

Univerzita Pardubice

**Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva**

Pardubický kraj – regionální cestovní ruch – možnosti a bariéry

Nikola Těšíková

**Bakalářská práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nikola Těšíková**
Osobní číslo: **E09086**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Pardubický kraj - regionální cestovní ruch - možnosti a bariéry**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je analýza cestovního ruchu v Pardubickém kraji a postižení jeho potencionálních možností a bariér rozvoje.

Práce bude obsahovat:

- Cestovní ruch (charakteristika základních pojmů, druhů, forem cestovního ruchu)
- Rozvoj regionálního cestovního ruchu (cestovní ruch v ČR a EU, historie, současnost)
- Pardubický kraj (charakteristika vybraného regionu)
- Analýzu současného stavu cestovního ruchu v Pardubickém kraji
- Možnosti a bariéry rozvoje cestovního ruchu v daném regionu

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

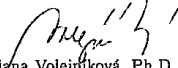
BARTOŠ, Štěpán. ŠEBEK, František. Cestovní ruch a EU (první vydání), Helios, Pardubice 2004. IBSN 80-85211-16-5
INDROVÁ, Jarmila. MALÁ, Vlasta. Cestovní ruch a EU (první vydání), Vysoká škola Ekonomická v Praze, Praha 2000. IBSN 80-245-0084-1
KOZLOVÁ, Michaela. HAVLÍK, Vratislav. VERNER, Pavel. Regionální politika EU a naplňování principu partnerství, Masarykova univerzita, Brno 2006. IBSN 80-210-4012-2
LACINA, Karel. Partnerství pro cestovní ruch na regionální úrovni, Univerzita Pardubice, Pardubice 2007. IBSN 80-7194-974-9
RYGLOVÁ, Kateřina. BURIAN, Michal. VAJČNEROVÁ, Ida. Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi, Grada, Praha 2011. IBSN 978-80-247-4039-3

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Šárka Brychtová, Ph.D.
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 22. června 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2013

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 15. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2013

Nikola Těšíková

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucí mé bakalářské práce RNDr. Šárce Brychtové, Ph.D za cenné rady, informace a podnětné připomínky při vedení mé práce.

Také chci poděkovat své rodině za velkou trpělivost a podporu poskytovanou po celou dobu mého studia.

ANOTACE

Předmětem bakalářské práce je analýza cestovního ruchu na území Pardubického kraje. První část je zaměřena na teoretické aspekty, které se vztahují k cestovnímu ruchu. Následně je charakterizován z hlediska cestovního ruchu vybraný kraj a analyzován jeho současný stav. Další část se zabývá řešením potencionálních možností a bariér cestovního ruchu v kraji a je doplněna vlastním dotazníkovým šetřením.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cestovní ruch; Pardubický kraj; region; strukturální fondy EU

TITLE

Pardubice region - regional tourism - opportunities and barriers

ANNOTATION

The subject of this thesis is the analysis of tourism in the Pardubice region. The first part focuses on the theoretical aspects related to tourism. Following is characterized in terms of tourism selected region and analyzed its current state. The next section addresses the potential opportunities and barriers to tourism in the region and is accompanied by its own questionnaire.

KEYWORDS

Pardubice region; tourism; region; EU structural fund

OBSAH

ÚVOD	12
1 CESTOVNÍ RUCH (POJEM, FORMY, DRUHY).....	13
1.1 VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU	14
1.2 ZÁKLADNÍ POJMY V CESTOVNÍM RUCHU	14
1.3 FORMY CESTOVNÍHO RUCHU	15
1.4 DRUHY CESTOVNÍHO RUCHU.....	17
1.5 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	18
1.5.1 Faktory lokalizační.....	18
1.5.2 Realizační faktory.....	20
1.5.3 Selektivní (stimulační) faktory	21
2 ROZVOJ REGIONÁLNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU (CESTOVNÍ RUCH V ČR A EU, HISTORIE, SOUČASNOST).....	23
2.1 REGIONÁLNÍ CESTOVNÍ RUCH	23
2.1.1 Vymezení destinace cestovního ruchu.....	23
2.2 POSTAVENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V REGIONU	23
2.3 HISTORIE CESTOVNÍHO RUCHU	24
2.3.1 Prvopočátky vývoje cestovního ruchu.....	24
2.3.2 Moderní cestovní ruch.....	24
2.3.3 Novodobý cestovní ruch.....	25
2.3.4 Období po roce 1989.....	25
2.4 CESTOVNÍ RUCH V ČESKÉ REPUBLICE	25
2.4.1 Vývoj po roce 1989.....	25
2.4.2 Vliv cestovního ruchu na HDP	26
2.4.3 Návštěvnost ČR.....	27
2.5 CESTOVNÍ RUCH V EU	28
2.5.1 Programovací období 2007–2013	28
2.5.2 Programovací období 2014 – 2020.....	31
3 CHARAKTERISTIKA PARDUBICKÉHO KRAJE	32
3.1 GEOGRAFICKÁ POLOHA A VYMEZENÍ REGIONU	32
3.2 LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY	34
3.3 REALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY	34
3.4 ORGANIZACE CESTOVNÍHO RUCHU.....	35
3.4.1 Pardubický kraj	35
3.4.2 Destinační společnost Východní Čechy.....	35
3.4.3 Oblastní organizace cestovního ruchu	36
3.5 CESTOVNÍ RUCH NA ÚZEMÍ PARDUBICKÉHO KRAJE.....	36
3.5.1 Kulturně poznávací cestovní ruch.....	36
3.5.2 Rekreační cestovní ruch.....	38
3.5.3 Sportovně – turistický cestovní ruch.....	39
3.5.4 Lázeňský cestovní ruch	39
3.6 SPECIALIZACE JEDNOTLIVÝCH TURISTICKÝCH OBLASTÍ.....	39
4 ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V PARDUBICKÉM KRAJI.....	41
4.1 POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU	41
4.2 INFRASTRUKTURA CESTOVNÍHO RUCHU.....	41
4.3 NÁVŠTĚVNOST.....	43
4.4 SWOT ANALÝZA PARDUBICKÉHO KRAJE	46
4.5 PODPORA A STRATEGIE ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V KRAJI	50
5 MOŽNOSTI A BARIÉRY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V DANÉM REGIONU.....	53
5.1 MOŽNOSTI POTENCIÁLNÍHO ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU	54
5.1.1 Oblast infrastruktury cestovního ruchu.....	54
5.1.2 Oblast produktů cestovního ruchu.....	56

5.1.3	<i>Oblast organizace, vzdělávání a komunikace</i>	57
5.1.4	<i>Oblast informačních systémů a marketing</i>	59
5.2	VLASTNÍ DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	60
5.2.1	<i>Výsledky dotazníkového šetření</i>	61
5.2.2	<i>Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření</i>	75
ZÁVĚR		77
POUŽITÁ LITERATURA		79
SEZNAM PŘÍLOH		83

SEZNAM TABULEK

TAB. 1: PODÍL CESTOVNÍHO RUCHU NA HDP V LETECH 2004 - 2010.....	27
TAB. 2: NÁVŠTĚVNOST ČR PODLE KRAJŮ V LETECH 2009–2011	28
TAB. 3: ČERPÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ K 31. 11. 2012.....	30
TAB. 4: ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE, STAV K 31. 12. 2011	33
TAB. 5: HROMADNÁ UBYTOVACÍ ZAŘÍZENÍ V KRAJÍCH ČR K 31. 12. 2012	42
TAB. 6: ROZLOŽENÍ INFORMAČNÍCH CENTER	43
TAB. 7: NÁVŠTĚVNOST PARDUBICKÉHO KRAJE V LETECH 2005 – 2011.....	44
TAB. 8: NÁVŠTĚVNOST PARDUBICKÉHO KRAJE PODLE ZEMÍ V ROCE 2011.....	45
TAB. 9: NÁVŠTĚVNOST ČESKÉ REPUBLIKY PODLE KRAJŮ V LETECH 2009 - 2011	46
TABULKA 10: CHYBĚJÍCÍ INFRASTRUKTURA NAVÁZANÁ NA TURISTICKÉ TRASY	55
TAB. 11: NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY V UBYTOVÁNÍ	56
TAB. 12: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 1.....	61
TAB. 13: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 2.....	61
TAB. 14: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 3.....	62
TAB. 15: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 4.....	62
TAB. 16: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 5.....	63
TAB. 17: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 6.....	64
TAB. 18: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 7.....	64
TAB. 19: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 8.....	65
TAB. 20: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 9.....	66
TAB. 21: ODPOVĚDI NA OTÁZKCU Č. 10.....	67
TAB. 22: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 11.....	67
TAB. 23: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 12.....	68
TAB. 24: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 13.....	69
TAB. 25: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 14.....	69
TAB. 26: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 15.....	70
TAB. 27: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 16.....	71
TAB. 28: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 17.....	71
TAB. 29: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 18.....	72
TAB. 30: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 19.....	72
TAB. 31: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 20.....	73
TAB. 32: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 21.....	74
TAB. 33: ODPOVĚDI NA OTÁZKU Č. 22.....	74
TAB. 35 - POROVNÁNÍ NÁZORŮ NA BARIÉRY CESTOVNÍHO RUCHU V PARDUBICKÉM KRAJI ...	76

SEZNAM ILUSTRACÍ

OBRÁZEK 1: GRAF VYJADŘUJÍCÍ ALOKACI PROSTŘEDKŮ Z FONDŮ EU V ČR V RÁMCI CÍLE KONVERGENCE PRO OBDOBÍ 2007 - 2013	29
OBRÁZEK 2: GEOGRAFICKÁ MAPA PARDUBICKÉHO KRAJE.....	32
OBR. 3: NÁVŠTĚVNOST PARDUBICKÉHO KRAJE V LETECH 2005 – 2012	44
OBR. 4: PROCENTNÍ ZASTOUPENÍ NEREZIDENTŮ V HUZ PODLE ZEMÍ V ROCE 2012	45
OBRÁZEK 5: GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ VÝŠE POSKYTNUTÝCH GRANTŮ V PARDUBICKÉM KRAJI V ROCE 2008	51
OBRÁZEK 5: ČERPÁNÍ ROP NUTS II SEVEROVÝCHOD DO 31. 12. 2012	52
OBRÁZEK 6: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 2.....	61
OBRÁZEK 7: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 3.....	62
OBRÁZEK 8: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 4.....	63
OBRÁZEK 9: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 5.....	63
OBRÁZEK 10: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 6.....	64
OBRÁZEK 11: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 7.....	65
OBRÁZEK 12: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 8.....	66
OBRÁZEK 13: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 9.....	66
OBRÁZEK 14: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 10.....	67
OBRÁZEK 15: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 11.....	68
OBRÁZEK 16: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 12.....	68
OBRÁZEK 17: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 13.....	69
OBRÁZEK 18: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 14.....	70
OBRÁZEK 19: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY 15.....	70
OBRÁZEK 20: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 17.....	71
OBRÁZEK 21: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 18.....	72
OBRÁZEK 22: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 19.....	73
OBRÁZEK 23: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 20.....	73
OBRÁZEK 24: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 21.....	74
OBRÁZEK 25: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ OTÁZKY Č. 22.....	75

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ATIC	Asociace turistických informačních center
CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EAFRD	Evropský zemědělský fond na podporu venkova
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HUZ	Hromadná ubytovací zařízení
IOP	Integrovaný operační program
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques)
OPVK	Oblast vzdělávání a konkurenceschopnosti
PRV	Program rozvoje venkova
ROP	Regionální operační programy
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SWOT	Analýza slabých a silných stránek, příležitostí a hrozeb
TIC	Turistická informační centra
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
WTO	Světová organizace cestovního ruchu (World Tourism Organization)

ÚVOD

Význam cestovního ruchu v 21. století je pro řadu zemí obrovský a pro mnoho z nich i strategický. Patří mezi nejsilnější hospodářská odvětví, jako je obchod s ropou nebo automobily. Je to dáno především tím, že umí vytvářet příležitosti bez velkých investic. Jeho hlavní přínosy se projevují především v makroekonomických vztazích a v ekonomice. Významným způsobem ovlivňuje platební bilanci, ekonomický a sociální rozvoj, tvorbu hrubého domácího produktu a v neposlední řadě i zaměstnanost. Kromě již zmíněných přínosů také pozitivně ovlivňuje a obnovuje kulturní, historické, technické a přírodní atraktivitu, což vede k regionálnímu rozvoji a zlepšení životní úrovně obyvatel.

Dne 1. května 2004 Česká republika vstoupila do EU a otevřela tak nové možnosti krajům, obcím, ale i mnohým soukromým subjektům v čerpání finančních prostředků z evropských strukturálních fondů na své projekty, což do jisté míry vedlo i k potencionálnímu rozvoji cestovního ruchu. Proto jsem si jako téma své bakalářské práce zvolila Analýzu, potencionální možnosti a bariéry cestovního ruchu na území Pardubického kraje.

Pardubický kraj se každoročně řadí na poslední místa v návštěvnosti České republiky podle krajů, i přesto, že se na jeho území vyskytuje řada kulturně – historických a přírodních atraktivit. Proto jsem také chtěla zjistit, proč tomu tak je a nalézt možné příležitosti, které by vedly ke změně současného stavu.

Hlavním cílem bakalářské práce je vysvětlit a charakterizovat cestovní ruch, analyzovat jeho současný stav v Pardubickém kraji, nalézt možné bariéry a navrhnout potencionální možnosti jeho rozvoje.

Bakalářská práce se v pěti kapitolách věnuje problematice cestovního ruchu. V úvodu je vymezena definice cestovního ruchu, druhy, formy, předpoklady a ekonomické aspekty cestovního ruchu. Další kapitola se zabývá rozvojem regionálního cestovního ruchu na území České republiky a EU od historie až po současnost. Ve třetí kapitole je z hlediska cestovního ruchu charakterizován vybraný kraj, tedy kraj Pardubický. Následně, ve čtvrté kapitole, je analyzován jeho současný stav cestovního ruchu se zaměřením především na infrastrukturu, návštěvnost a SWOT analýzu. Tato část je doplněna i o projekty financované ze strukturálních fondů EU a krajského rozpočtu. Poslední, pátá kapitola, nalézá možné bariéry a příležitosti, které ovlivňují rozvoj cestovního ruchu v kraji, je doplněna vlastním dotazníkovým šetřením, které na tyto možnosti plyně navazuje a vyjadřuje názory návštěvníků na současný stav cestovního ruchu v Pardubickém kraji.

1 CESTOVNÍ RUCH (POJEM, FORMY, DRUHY)

Cestovní ruch (dále CR) je celosvětově uznávané hospodářské odvětví, které každoročně představuje největší pohyb lidské populace z místa svého stálého bydliště za účelem trávení volného času či rekreace. Stává se součástí běžného způsobu života obyvatel především ekonomicky vyspělejších zemí. Cestovní ruch může být definován různě, záleží na tom, z kterého hlediska vědní disciplíny je zkoumán.

R. Gluckmann definuje CR jako „*sumu vztahů mezi lidmi, kteří se nacházejí v nějakém místě přechodně, a mezi obyvateli tohoto místa.*“ [1, str. 9] Autor v této podobě vymezuje CR spíše z hlediska sociologického, klade důraz na mezilidské vztahy, které vznikají při účasti na CR.

E. Fedor chápe CR jako „*periodický příliv a odliv lidí do určitého místa nebo státu z jiného místa nebo státu.*“ [2] Zde autor oproti předchozí definici zdůrazňuje především vztahy mezi místem bydliště a cílovým místem CR.

První moderní definice pochází od švýcarských profesorů W. Hunzíkera a K. Krapfa (1942), kteří CR definují jak „*souhrnné označení vztahů a jevů, vznikajících na základě cesty a pobytu místně cizích osob, pokud se pobytem nesleduje usídlení a pokud s ním není spojena žádná výdělečná činnost.*“ [3, str. 8]

Za mezník v definicích CR je považována definice dle UNWTO (United Nations World Tourism Organization), podle níž je CR „*činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, a to na dobu kratší, než je stanoveno, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.*“ [4, strn. 18]

Například CR je dle AEIST (Mezinárodní sdružení expertů cestovního ruchu) definován jako „*souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování nebo pohybu osob, přičemž místo pobytu není trvalým místem bydlení a zaměstnání.*“ [4, str. 18]

Všechny uvedené definice jsou důkazem toho, jak vyčerpávající a obtížné je vystihnout takto složitý jev, kterým bezesporu cestovní ruch je.

1.1 Význam cestovního ruchu

Cestovní ruch koresponduje s životní úrovní obyvatelstva, která představuje pro daný region významný zdroj příjmů. Je nedílnou součástí světové ekonomiky, ale i hospodářství jednotlivých zemí. CR se podílí na všestranném rozvoji, vede ke vzájemnému poznání a porozumění mezi lidmi. Umožňuje regeneraci duševních a fyzických sil. Zároveň je nejen nástrojem preventivně léčebného působení, ale slouží k účelnému využití volného času. Dalším ne nevýznamným znakem je, že přispívá k utváření nového životního stylu a to přenosem zvyků a návyků z jiných zemí. Možnost cestování motivuje člověka – cestovatele k získávání jazykových znalostí. Díky výměně informací a vědeckých poznatků plní vědecko-informační funkci. Z hlediska státního hospodářství pomáhá plnit ekonomickou funkci tvorbou nových pracovních příležitostí. Platební bilanci státu také značně ovlivňuje zahraniční cestovní ruch.[5]

1.2 Základní pojmy v cestovním ruchu

V úvodu bakalářské práce je nutné vysvětlit pojmy, které jsou nedílnou součástí CR.

Resident, stálý obyvatel - je osoba, která žije v dané zemi alespoň jeden rok. V domácím CR se jedná o osobu, která alespoň šest měsíců žije v daném místě.

Návštěvník - je osoba, která cestuje do jiného místa, než kde má své trvalé bydliště a mimo své obvyklé prostředí na dobu nepřekračující dvanáct měsíců, přičemž hlavní důvod cesty je jiný než výdělečná činnost.

Výletník, jednodenní návštěvník - se zdrží pouze jeden den, aniž přenocuje.

Turista - je dočasný návštěvník, který se zdrží alespoň 24 hodin (jedno přenocování), ne však déle než jeden rok.

Cestování - je širší pojem než cestovní ruch. Může být spojeno i s ostatními motivy (cestování do práce), které nepatří do CR.

Turistika - je pouze částí (podmnožinou) CR, která je spojena s pohybovou aktivitou účastníků (cykloturistika, vodní turistika).

Destinace - je turistický cíl, turistická oblast, jež se vyznačuje určitými společnými charakteristickými prvky a rysy.

Zdrojová země, zdrojová oblast - je z pohledu destinace země či území, z něhož pochází největší počet návštěvníků destinace [4].

Na CR se váží i další pojmy jako je **volný čas, rekreace, ubytování a stravování**. Rekreace je určitá pohybová aktivita, volný čas je čistě časový pojem, ubytování a stravování vyjadřuje zajišťování určitých služeb. Všechny tyto pojmy jsou úzce spjaty s cestovním ruchem.

1.3 Formy cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu odpovídají především potřebám svých účastníků. Zatímco základní formy uspokojují potřeby nejširší, specifické formy pak požadavky určité.

Mezi **základní formy** cestovního ruchu patří:

- **Rekreační cestovní ruch** - Pro tento druh CR je charakteristický aktivní, ale i pasivní odpočinek ve vhodném přírodním prostředí s cílem obnovy fyzických a psychických sil [3]. Má podobu rodinné či individuální rekreace ve vlastních nebo pronajatých zařízeních (v ČR nejčastěji chataření a chalupaření). Bývá stále oblíbenější z důvodu zhoršujícího se životního prostředí v oblasti stálého bydliště či pracoviště.
- **Kulturně-poznávací cestovní ruch** - Představuje spojení vzdělávání a účelného trávení volného času, jeho účastníci jsou seznámeni nejen s historií a kulturou vlastního a ostatních národů, ale i sociální a ekonomickou situací navštíveného místa. Má podobu návštěv památek (hrady, zámky, muzea atd.) a kulturních akcí (hudební a divadelní představení, festivaly, výstavy, galerie atd.).
- **Léčebný a lázeňský cestovní ruch** - V této podobě zastává CR především léčebnou funkci spojenou s celkovou obnovou fyzických a psychických sil účastníka. Využívá přírodních léčivých zdrojů (přírodní vody, bahno, klima, atd.) k celkové regeneraci.
- **Sportovně-turistický cestovní ruch** - Charakteristický pro aktivní odpočinek a posílení kondice při krátkodobých, ale i dlouhodobých pobytech. Jedná se např. o turistiku (vodní, horská, pěší, cykloturistika, atd.), kempování, sportovní aktivity (např. plavání, lyžování, bruslení, míčové hry, golf). Součástí může být jak aktivní, tak pasivní účast.

Specifické formy cestovního ruchu

Cestovní ruch se neustále vyvíjí a vedle základních forem CR se stále objevují i nové formy, které reagují na změny v životním stylu (internet, prodlužování aktivního věku, nezávislost) a odvozují samotné potřeby účastníků.

Specifické formy CR jsou rozlišovány:

- **Cestovní ruch dětí a mládeže** - spojen s CR rodin a dětí do 10 let věku, dětí a mládeže od 10-19 let, CR mladých lidí ve věku 20 – 29let.
- **Cestovní ruch seniorů** - (věk 50+), významu nabývá spolu s rostoucí aktivní fází života populace.
- **Kongresový a incetivní cestovní ruch** [4] - (motivační, pobídkový, za odměnu), nejčastěji organizován zaměstnavateli, má odborný cíl a podobu návštěv sympózií, kongresů a veletrhů.
- **Obchodní cestovní ruch** - spjat s návštěvou obchodních partnerů ve formě obchodní cesty.
- **Golfový cestovní ruch** - nejdynamičtěji se rozvíjející forma CR, golfoví turisté patří mezi velice vyhledávanou klientelu.
- **Kulturní cestovní ruch** - hlavním předmětem a cílem jsou kulturní statky, pro tuto formu má Česká republika vynikající podmínky s ohledem na světově druhý nejvyšší počet památek UNESCO v poměru k počtu obyvatel (hned za Itálií) [1].
- **Městský cestovní ruch** - koncentrován na návštěvu historických a kulturních památek daného města, může být spjat také s ostatními formami CR (např. kongresový atd.).
- **Venkovský cestovní ruch** - účastníci tráví pobyt na venkově nebo také na farmě (agroturistika), či na ekologické farmě (ekoagroturistika), kde veškerá strava pochází z vlastnoručně vypěstovaných zdrojů.
- **Zábavní a atrakční cestovní ruch** - hlavním motivem je návštěva zábavních center, k jejichž vybudování jsou zapotřebí nejen vhodné přírodní podmínky. Do této skupiny mohou být zařazeny i ostatní formy CR spojené se sportovními a kulturními akcemi (mistrovství světa a Evropy, koncerty atd.).
- **Dobrodružný cestovní ruch** - v současné době velice vyhledávaná forma CR, která je spojena s aktivní účastí na sportovních a adrenalinových aktivitách s určitou mírou rizika (paragliding, sky diving, windsurfing, horolezectví, rafting, cykloturistika ve velmi náročném terénu atd.).

- **Náboženský cestovní ruch** - označován také jako poutní turistika, účastníci navštěvují daná místa za účelem různých církevních a poutních slavností, včetně památek.

1.4 Druhy cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu jsou členěny na základě vnějších faktorů (geografické, ekonomické a společenské podmínky) následovně:

Podle místa realizace

- **Domácí** - je definován jako cestování a pobyty občanů mimo místo jejich trvalého pobytu za účelem využití volného času, realizace obchodu nebo profesních povinností, nebo za jiným účelem, trvající ne déle než jeden rok a realizované kompletně ve vlastním státě. [4]
- **Zahraniční** - dochází k překračování státních hranic daného státu. Jde o souhrn příjezdového a výjezdového CR. Příjezdový CR je realizován obyvateli jiných zemí (incoming) do dané země, výjezdový je naopak realizován občany dané země do jiných zemí (outcoming). Musí však platit pravidlo, že pobyt je kratší než jeden rok a je realizován za účelem trávení volného času či podnikání.
- **Vnitrostátní** - pojí v sobě domácí a aktivní (příjezdový) CR.
- **Národní** - zahrnuje domácí a pasivní (výjezdový) CR.
- **Mezinárodní** - souhrn veškerého CR spojený s překračováním hranic státu (aktivní i pasivní CR).

Podle vztahu k platební bilanci - podle účinku na národní ekonomiku, konkrétně podle jeho vlivu na platební bilanci státu, se rozlišuje:

- **Aktivní** - vyplývá z příjezdů zahraničních turistů do dané země, kteří zde čerpají služby v cizí měně (devizové příjmy) a pokud příjmy převyšují výdaje CR, vytváří tak kladné saldo platební bilance.
- **Pasivní** - domácí turisté cestují do zahraničí, kde utrácejí své prostředky (devizové výdaje), pokud výdaje CR převyšují příjmy, dochází k zápornému saldu platební bilance.

Podle délky trvání pobytu se rozlišuje:

- Krátkodobý - doba pobytu v daném místě do tří dnů.
- Dlouhodobý – doba pobytu v daném místě delší než tři dny, avšak kratší než šest měsíců.

Podle způsobu účasti a zajištění pobytu (cesty) účastníka se rozlišuje:

- Organizovaný - cesta i pobyt jsou zajišťovány pomocí zprostředkovatele (cestovní kancelář, agentura).
- Neorganizovaný - veškeré služby si účastník zabezpečuje sám. Tento druh CR má stále vyšší oblibu.

Podle způsobu úhrady nákladů účastníka se rozlišuje:

- Volný (komerční) - náklady spojené s účastí si hradí účastník sám v plném rozsahu, jeho účast není nijak podmíněna.
- Vázaný (sociální) – dochází k určité spoluúčasti při hrazení nákladů, účastník je vázán na splnění určité podmínky (členství v organizaci, účastník lázeňského CR – pojištěnec).

Podle období, ve kterém je vykonáván se rozlišuje:

- Sezonní (letní, zimní sezóna) – období s maximální návštěvností destinace, samozřejmě je vyšší nabídka služeb za vyšší ceny.
- Mimisezonní – období s nižší koncentrací návštěvníků, nižší nabídkou služeb za nižší ceny.

1.5 Faktory ovlivňující rozvoj cestovního ruchu

Faktory, které ovlivňují rozvoj cestovního ruchu, se na základě ekonomického a geografického hlediska dělí do tří skupin:

- Faktory lokalizační
- Faktory selektivní
- Faktory realizační

1.5.1 Faktory lokalizační

Jedná se o faktory téměř neměnné, dané územím. Lokalizační faktory mají ve vztahu k cestovnímu ruchu sekundární význam, vytvářejí jen určité předpoklady, o jejich využití

v cestovním ruchu rozhodují především realizační a selektivní faktory. Do skupiny lokalizačních faktorů se řadí přírodní podmínky a kulturně-společenské předpoklady (vytvořené člověkem). Z pohledu cestovatele je tedy lokalizační faktor především „*to, co se musí vidět*“.[4, str. 34]

Přírodní podmínky

Přírodní podmínky tvoří:

- Reliéf a morfologické poměry
- Klimatické poměry
- Hydrologické poměry
- Rostliny a živočichové (flora a fauna)

Reliéf vytváří souhrn veškerých povrchových forem přírodního prostředí a řadí se tak mezi jednu z hlavních přírodních podmínek, podílející se na atraktivnosti krajiny z pohledu ČR. Další, velice důležitou složkou při hodnocení přírodních podmínek pro rekreaci jsou klimatické poměry daného regionu. Patří sem např. průměrná teplota, srážkové poměry, vlhkost vzduchu, sluneční svit, inverze, oblačnost, vítr, sněhová pokrývka. Avšak jedním z nejvýznamnějších prvků lokalizačních předpokladů jsou hydrologické poměry (moře, jezera, řeky, vodní nádrže, podzemní a povrchové vody), které mají obrovský vliv na rozvoj krátkodobého i dlouhodobého CR. Vážným problémem současnosti se však stává rostoucí znečištění nejen mořských pláží, ale i všech vnitřních vodních ploch, což má za následek upadající kvalitu vod a tím i rozvoj vnitřního a mezinárodního CR. Poslední složkou přírodních podmínek jsou rostliny a živočichové. V porovnání s ostatními složkami nenabývají takového významu.

Kulturně-společenské předpoklady

Vznikaly činností člověka a jsou členěny následovně:

- Kulturně-historické památky
- Kulturní zařízení
- Společenské akce

V této oblasti nabývají největšího významu kulturně-historické památky (např. hrady a zámky), z nichž ty nejvýše postavené jsou zapsané do Světového seznamu kulturního dědictví UNESCO (v ČR je jich celkem 12). Jedná se např. o historická centra měst Telč,

Praha, Český Krumlov, dále pak zámek Litomyšl, Kroměříž, vesnická rezervace Holašovice, Lednicko-valtický areál aj.

Rozdílnou úlohu v cestovním ruchu plní kulturní zařízení, (např. muzea, galerie, divadla, knihovny a skanzeny). Mezi nejnavštěvovanější patří Národní muzeum, Národní galerie, Petřínská rozhledna, skanzen Rožnov pod Radhoštěm.

Třetí podskupinu tvoří společenské akce plnící společenskou funkci. Patří sem různé sportovní aktivity např. Velká pardubické steeplechace, festivaly např. Colours of Ostrava nebo kongresy.

1.5.2 Realizační faktory

Realizační faktory umožňují svou existencí dosažení (doprava) a využití (materiálně-technická základna) dané oblasti.

Doprava

Doprava je jedním z hlavních předpokladů rozvoje CR. Umožňuje účastníkovi dosáhnout turistického cíle (destinace). Je tedy kladen veliký důraz na to, aby byla co nejjednodušší, pohodlná a bezpečná. Výrazně tomu mohou napomoci např. organizátoři CR, kteří nabídnou účastníkovi takové služby, které pro něho budou nejvhodnější k účasti na CR.

Požadavky účastníků cestovního ruchu na dopravu [6]

- Bezpečnost a pohodlí
- Rychlost
- Schopnost dosáhnout míst realizace cestovního ruchu
- Dostatečná kapacita dopravních prostředků
- Dostatečná frekvence
- Cena odpovídající kvalitě služeb.

Druhy dopravy:

- Letecká – nejmladší druh dopravy, nabízí rychlé dosažení vzdálených destinací v nejkratším čase, stále oblíbenější pro zvyšující se bezpečnost a komfort.
- Silniční – nejrozšířenější druh dopravy, může se kombinovat s ostatními druhy (letecká, vodní, železniční).
- Železniční – nejstarší druh dopravy, oblíbena pro nižší cenu a rostoucí komfort (lůžkové a restaurační vozy).
- Vodní – pobyty a plavby na luxusních lodích, vyhledávána náročnější klientelou.

- Cyklistická – stále oblíbenější pro svou šetrnost k životnímu prostředí, k rozvoji je třeba vybudování cyklistických tras a cyklostezek.
- Vertikální – tato skupina zahrnuje především lanovky (kabinové, sedačkové, pozemní) a vleky (lyžařské). Je součástí sportovně-rekreačních zařízení.

Materiálně-technická základna

Materiálně-technickou základnou se rozumí takové služby, které maximalizují využití potenciálu CR destinace a tím i příjmy destinace plynoucí z těchto služeb. Patří sem např. přepravní, ubytovací a stravovací služby. Neopomenutelnou funkci zastávají také zařízení organizující rozvoj CR (cestovní kanceláře, agentury a informační centra).

1.5.3 Selektivní (stimulační) faktory

Selektivní nebo také stimulační faktory podněcují vznik a rozvoj CR. Určují způsobilost obyvatel podílet se na cestovním ruchu. Do této skupiny patří např. úroveň řízení destinace, úroveň spolupráce mezi danými jednotlivci, veřejná podpora a politika cestovního ruchu (objektivní faktory), ale i psychologické a marketingové faktory (subjektivní).

Objektivní faktory

Objektivní faktory mohou být členěny na:

- politické faktory
- ekonomické faktory
- demografické skutečnosti
- administrativní podmínky.

Politické faktory stimulují cestovní ruch. Mezi základní jsou řazeny např. mírové uspořádání světa či vnitropolitická situace. Stabilita politické situace v zemi hraje důležitou roli v intenzivním rozvoji cestovního ruchu.

Mezi ekonomické faktory jsou řazeny např. míra investic do propagace destinace, rozvoj cestovního ruchu pomocí čerpání prostředků z fondů EU, výše reálné mzdy, směnitelnost měny atd.

Demografické skutečnosti ovlivňují CR z hlediska počtu obyvatel destinace, jejich mobilitou, délkou života a ekonomickou aktivitou. Na straně druhé pak stále se zvyšující životní a finanční úrovní potencionálních účastníků.

Mezi administrativní podmínky patří různé právní předpisy, vyhlášky a zákony (celní předpisy, vízové podmínky, denní limit finančních prostředků, povinnost očkování atd.).

Subjektivní faktory

Mezi subjektivní stimulační faktory patří především psychologické faktory, které do značné míry ovlivňují chování a rozhodování obyvatel k účasti na cestovním ruchu. Velký význam mají především reklamy, propagace, zkušenosti a dobrá pověst destinace. Čím více možností a rozmanitostí daná destinace nabízí, tím vyšší je i návštěvnost. Avšak růst cestovního ruchu může také negativně ovlivnit kvalitu životního prostředí destinace včetně života místních obyvatel.

2 ROZVOJ REGIONÁLNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU (CESTOVNÍ RUCH V ČR A EU, HISTORIE, SOUČASNOST)

2.1 Regionální cestovní ruch

Potřeby, očekávání a možný přínos cestovního ruchu se v jednotlivých regionech liší. Mnohaleté zkušenosti dokazují, že strategické plánování a management rozvoje cestovního ruchu jsou v zájmu dosažení cílů pro region klíčové. Je třeba, aby ti, kteří jsou odpovědní za rozvoj regionu, mysleli sjednoceně a ne jen iniciativně řešili problémy rozvoje CR. Všichni zainteresovaní v regionu, včetně obyvatel, by měli mít stejný cíl – ochránit zdroje, které daný region dělají výjimečným a přitahují návštěvníky.

2.1.1 Vymezení destinace cestovního ruchu

Rozvoj cestovního ruchu je podmíněn existencí vhodného potenciálu, který má výrazný teritoriální aspekt a je vázán na krajinný systém. Přírodní i antropogenní (vytvořený lidskou činností) potenciál, který vyjadřuje způsobilost územního celku vytvořit podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, je rozmístěn nerovnoměrně a kvalitativně různorodě, přičemž se obvykle liší i v rámci velkých územních celků.[5]

Destinace cestovního ruchu je přirozený celek, který má z hlediska podmínek rozvoje CR ojedinelé vlastnosti, odlišující se od ostatních destinací.

Podle WTO představuje destinace cestovního ruchu místo s atraktivitami a s nimi spojenými zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina vybírá pro svou návštěvu a které poskytovatelé přinášejí na trh.[5]

2.2 Postavení cestovního ruchu v regionu

Cestovní ruch v regionu může být považován za odvětví hnací (polarizující), hnané (indikované) či neutrální.

Hnací odvětví – Pokud má CR v regionu bezprostřední vliv na hospodářský a sociální rozvoj, ovlivňuje i jiná zaměření ekonomických aktivit a stává se určujícím faktorem ekonomické činnosti, lze ho považovat za hnací odvětví. V této souvislosti se rozvíjí v regionu i návazná odvětví a roste spolupráce mezi regiony (např. Krkonoše, Šumava).

Hnané odvětví – V případě, že CR v regionu má na hospodářský a sociální rozvoj jen zprostředkovaný vliv, stává se odvětvím hnaným. Což znamená, že podporuje rozvoj regionu, ale není jeho dynamickým odvětvím (např. Praha, Jižní Morava).

Neutrální odvětví – V případě, že CR v regionu nemá vliv na jeho hospodářský a sociální rozvoj, stává se neutrálním odvětvím (např. Plzeňsko, Severozápadní Čechy).

Problémy v řízení CR v regionu mohou nastat v případě, kdy tento region může zahrnovat více municipalit nebo oblastí. Je důležité, aby se na řízení CR v regionu podílely místní samosprávy, zástupci místních obyvatel a podnikatelů, akademická obec aj.

2.3 Historie cestovního ruchu

S vývojem lidské společnosti docházelo také k rozvoji cestovního ruchu. Vyvíjel se od nejjednodušší formy ke složitější, od cestování na koni, plavbách po mořích a s nimi spojenými oběvy nových zemí až k letecké dopravě a možným cestám do vesmíru.

2.3.1 Prvopočátky vývoje cestovního ruchu

Za nejstarší cestovatele jsou považováni Řekové, Římané a Egypťané. První doložené zmínky o jejich cestách pocházejí z oblasti Středoziemního moře z období 480 – 425 př. n. l. Dokonce staří Římané měli svá rekreační centra a zábavní střediska. Vznikaly významné mapy, které zachycovaly tehdejší poznání světa a popisovaly jednotlivé země.

Ve středověku patřilo cestování především k životní úrovni šlechty, později i bohatých měšťanů a kupců, kteří podnikali obchodní, objevitelské a kolonizační cesty do zámoří. (Indie, Čína, Indonésie). Díky těmto cestám byl např. dovezen z Číny na starý kontinent papír a z Ameriky kakaové boby.

2.3.2 Moderní cestovní ruch

Většina odborníků se shoduje, že počátky moderního cestovního ruchu je třeba hledat v období 17. a 18. století. V této době již existovalo právo volného pohybu po cizích územích pro šlechtice a kupce. Důležitým momentem pro cestovní ruch se stalo zrušení nevolnictví.

V roce 1827 byl vydán první knižní průvodce, který měl usnadnit cestování i středním vrstvám obyvatelstva. Jeho autorem byl Karl Baedeker. Za počátek organizovaného cestovního ruchu lze považovat rok 1841, kdy byla Thomasem Cookem založena první cestovní kancelář, která i nyní patří mezi nejvýznamnější cestovní kanceláře na světě. Sídlí v Londýně, vlastní téměř 4 000 poboček v 21 zemích světa.

V 19. století se začalo rozvíjet lázeňství, horská a pěší turistika. Na cestovním ruchu se podílela především bohatá buržoazie s vysokou životní úrovní.

2.3.3 Novodobý cestovní ruch

Počátek novodobého pojetí CR lze v Evropě spatřovat v období mezi dvěma světovými válkami. Toto období končí v 90. letech minulého století, kdy se stal CR jedním ze tří nejdynamičtěji se rozvíjejících odvětví světové ekonomiky (roční růst okolo 5%, podíl na tvorbě HDP ve světě 11%, v Evropě v průměru 7–13 %). Po první světové válce lidé cestovali téměř bez omezení, což se v důsledku hospodářské krize změnilo ve 30. letech, kdy řada zemí zavedla celní, pasová a vízová opatření (některá z nich přetrvávají až do dnes).

Zatímco se CR do druhé světové války vyvíjel v celé Evropě jedním směrem, po válce se začal diametrálně odlišovat. Po roce 1948 došlo k zásadnímu omezení svobodného pohybu osob z důvodu rozdělení Evropy na svobodný západ a komunisty utlačovaný východ.[4]

2.3.4 Období po roce 1989

Toto období je ovlivněno především rozvojem dopravy a nástupem nových informačních technologií (internetu). V České republice byl internet zaveden v roce 1991. Rozvíjí se nejen letecká, ale i silniční doprava, tím se turistické cíle stávají dostupnější. Všechny tyto změny vedou ke zvyšování nabídky a poptávky CR. Zlepšující se ekonomická situace obyvatel umožňuje podílet se na CR stále více vrstvám společnosti.

2.4 Cestovní ruch v České republice

2.4.1 Vývoj po roce 1989

Podmínky pro cestovní ruch se v ČR po roce 1989 zásadně změnily. Na trhu se začal zvyšovat počet tour operátorů (cestovní kanceláře, agentury) a tím i jejich nabídka. V krátké době tak vzniklo až několik tisíc nových subjektů, což vedlo k samotnému krachu mnohých z nich, jelikož nabídka převyšovala poptávku až o 30%.

Období let 1989 – 2000 se stalo charakteristické pro:

- Růst velkého množství ubytovacích zařízení nejen ve městech, ale i na venkově.
- Vznik nových forem CR (např. agroturistika, ekoagroturistika)
- Vznik velkého počtu nových subjektů působících na trhu CR.
- Převládající levné krátkodobé cesty do okolních zemí (pasivní CR).
- Prudký nárůst příjezdového CR (do roku 1996).

- Značný převis nabídky nad poptávkou ČR.
- Pomalu rostoucí investice do propagace ČR v oblasti cestovního ruchu.

Období po roce 2000 lze charakterizovat následovně: [3]

- Vývoj rozvojové strategie CR na úrovni státu, krajů a mikroregionů.
- Nově vznikající kraje se soustředí samostatně na svou vlastní propagaci a podporu cestovního ruchu.
- Zvyšující se kapacita lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních (zejména v Praze).
- Snižující se počet cestovních kanceláří v důsledku převisu nabídky nad poptávkou.
- Rozvoj specifických forem CR (např. cykloturistika, wellnes a lázeňská turistika).
- Provázanost spolupráce mezi subjekty CR.
- Zvyšující se účast zahraničních subjektů na rozvoji CR (např. řetězec Hilton).
- Podíl cestovního ruchu na HDP neroste.
- Zvyšující se poptávka po dražších službách, roste ochota utráct, roste oblíbenost cest do exotických destinací.

Cestovní ruch v České republice je vykonáván prostřednictvím orgánů na národní, regionální a místní úrovni. Tyto instituce jsou považovány za nositele politiky cestovního ruchu. Patří mezi ně např. Ministerstvo pro místní rozvoj, regionální orgány státní správy, orgány místní samosprávy, informační centra, regionální občanská sdružení cestovního ruchu a mnoho dalších.

V současné době se mezi hlavní strategické dokumenty ČR řadí **Koncepce politiky cestovního ruchu**. Jejím cílem je harmonizace koncepční činnosti v oblasti cestovního ruchu a programovacím obdobím Evropské unie a vytvoření strategického materiálu, který bude účinným nástrojem podpory udržitelného rozvoje cestovního ruchu v ČR v příštím období a bude dostatečně reflektovat význam CR pro národní hospodářství republiky [7].

2.4.2 Vliv cestovního ruchu na HDP

Vysoké podíly cestovního ruchu na hrubém domácím produktu vykazují především turisticky atraktivní země. V případě České republiky se cestovní ruch v uplynulých letech podílel na tvorbě HDP ve výši okolo 3 %. V letech 2004–2010 s výjimkou roku 2004 docházelo k poklesu, a to i přesto, že výdaje účastníků v roce 2006 stouply až o 14,7 % (oproti počátku sledovaného období). Přesné hodnoty uvádí tabulka 1.

Tab. 1: Podíl cestovního ruchu na HDP v letech 2004 - 2010

Rok	Hrubý domácí produkt	Hrubý domácí produkt CR	Podíl CR na HDP v (%)
2004	2 814 159	102 316	3,6
2005	2 987 125	99 079	3,3
2006	3 225 704	99 956	3,1
2007	3 538 933	103 079	2,9
2008	3 692 622	103 451	2,8
2009	3 629 511	104 293	2,9
2010	3 778 880	100 253	2,7

Zdroj: upraveno podle [9]

2.4.3 Návštěvnost ČR

Česká republika se řadí mezi významné evropské destinace cestovního ruchu, které nabízí svým návštěvníkům velké množství historických, kulturních a technických památek. Výjimkou nejsou ani přírodní krásy a zajímavosti, které se na jejím území bezpochybně nacházejí.

Tabulka 2 znázorňuje návštěvnost jednotlivých krajů České republiky v letech 2009 – 2011. Jak je zřejmé, v roce 2011 došlo k nepatrnému nárůstu ve všech krajích ČR. Tradičně mezi nejnavštěvovanější cíle patří hlavní město Praha, kam ročně zavítá téměř 40 % všech návštěvníků. Druhým nejatraktivnějším krajem z hlediska cestovního ruchu je kraj Jihočeský. Pardubický kraj, kterému je věnována pozornost v následující kapitole, se každoročně řadí mezi kraje s nejnižší návštěvností. Jeho podíl na cestovním ruchu v České republice se trvale pohybuje pod hranicí 3 % (z celkového cestovního ruchu v ČR).

Tab. 2: Návštěvnost ČR podle krajů v letech 2009–2011

Kraj	2009	2010	2011
Hl. m. Praha	4 346 839	4 743 373	5 050 923
Středočeský	645 443	631 356	694 083
Jihočeský	917 033	892 962	922 237
Plzeňský	478 995	484 178	496 534
Karlovarský	666 094	670 457	704 143
Ústecký	335 939	289 528	336 939
Liberecký	652 987	632 568	632 794
Královehradecký	810 136	804 270	825 621
Pardubický	320 972	317 087	323 867
Vysočina	358 863	336 225	353 332
Jihomoravský	1 041 492	1 042 070	1 115 349
Olomoucký	377 200	377 748	397 279
Zlínský	448 222	462 676	469 335
Moravskoslezský	585 694	527 380	572 306
ČR celkem	11 985 909	12 211 878	12 898 712
Podíl Pardubického kraje (v %)	2,68	2,6	2,5

Zdroj: upraveno podle [9]

2.5 Cestovní ruch v EU

Cestovní ruch, jak je již v první kapitole uvedeno, je významným hospodářským odvětvím. Proto je jemu samotnému a jeho rozvoji věnována značná pozornost i ze strany centrálních a samosprávných orgánů.

EU usiluje o jednotný hospodářský rozvoj všech členských zemí i jejich regionů. Hlavním cílem je zmírnění rozdílů v rozvoji životní a ekonomické úrovně všech států EU jako celku. Tomuto úsilí se souhrnně říká **evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti** či kohezní politika (politika soudržnosti). Hlavními nástroji realizace jsou **fondy EU**, konkrétně **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)**, **Evropský sociální fond (ESF)** a **Fond soudržnosti** [4].

Finanční prostředky jsou také poskytovány na podporu společné zemědělské politiky prostřednictvím **Evropského zemědělského fondu na podporu venkova (EAFRD)**. Do této oblasti spadá i podpora projektů nezemědělského charakteru – rekreační obnova venkova.

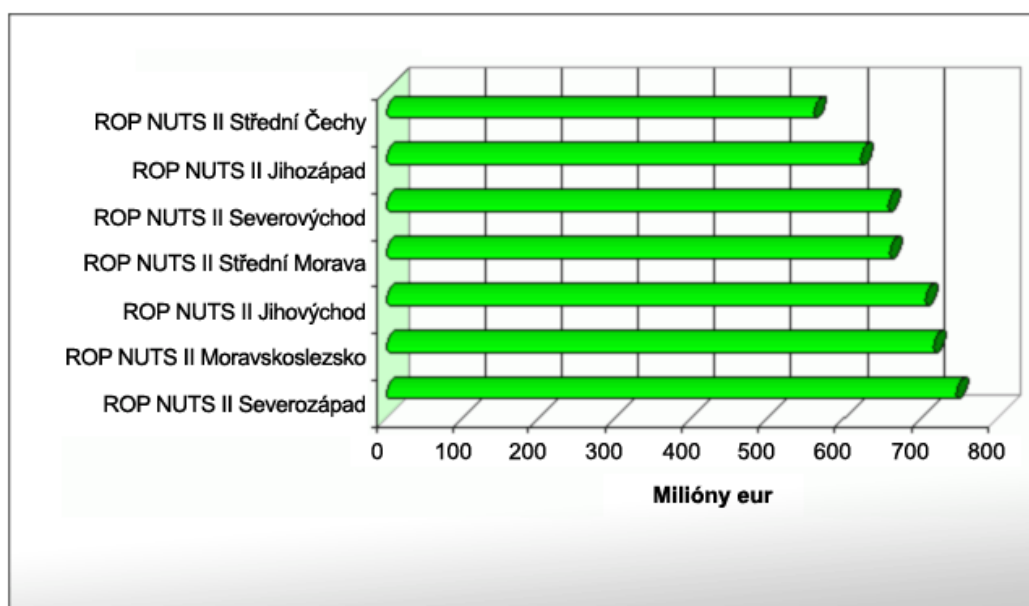
2.5.1 Programovací období 2007–2013

V programovacím období 2007–2013 se cestovního ruchu týkají především tyto programy:

- ROP – Regionální operační programy.
- PRV – Program na podporu rozvoje venkova.
- IOP – Integrovaný operační program.
- ESF – Evropský sociální fond (týká se pouze vzdělávání).

Regionální operační programy (ROP) – jejich výkonem jsou pověřeny jednotlivé kraje (regiony soudržnosti NUTS II). Řízeny jsou regionálními radami, v jejichž čele jsou hejtmani, výkonnými orgány pak úřady. Prostřednictvím těchto programů kraje mohou čerpat prostředky na rozvoj infrastruktury ČR.

V rámci cíle konvergence (jeden ze tří cílů regionální politiky) je na programovací období 2007–2013 připraveno celkem sedm regionálních operačních programů určených pro celou Českou republiku s výjimkou Hlavního města Prahy. Pro toto období je z evropských fondů na cíle Konvergence vyčleněno celkem 4,6 mld. €. Jejich konkrétní alokace v ČR je znázorněna na obrázku 1.

Obrázek 1: Graf vyjadřující alokaci prostředků z fondů EU v ČR v rámci cíle Konvergence pro období 2007 - 2013

Zdroj [10]

Program na podporu rozvoje venkova (PRV) – je samostatně financován v rámci společné zemědělské politiky EU z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Je řízen Ministerstvem zemědělství prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu

(SZIF). V rámci tohoto programu je vyčleněno na podporu rozvoje CR celkem 144,8 mil. EUR. Tyto prostředky jsou používány především na budování rekreační infrastruktury, zajištění služeb pro pěší a vodní turistiku, lyžování, budování vinařských stezek a hiposteze. Stav čerpání finančních prostředků v rámci programovacího období 2007–2013 z celkového rozpočtu PRV je znázorněn v tabulce 3. Rozvoj životních podmínek ve venkovských oblastech a diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově (oblast CR) vyjadřuje Osa III.

Tab. 3: Čerpání finančních prostředků k 31. 11. 2012

	Rozpočet PRV na 2007 - 2013	Proplaceno	
	mil. EUR	mil. EUR	%
Osa I	858,4	554,7	65
Osa II	1946	1385	71
Osa III	641,8	363,5	57
Osa IV	205,8	108,6	53
TP	18	5,8	32
Celkem	3669,8	2417,7	66

Zdroj:[10]

Integrovaný operační program (IOP) – je zaměřen na podporu řešení společných problémů v oblastech infrastruktury, včetně podpory CR a ochrany kulturního dědictví České republiky. Řídícím orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj, financován je prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). V programovacím období 2007–2013 bude alokováno celkem 1,58 mld. EUR, což činí zhruba 5,82 % z celkových finančních prostředků poskytnutých ČR prostřednictvím strukturálních fondů EU.

Evropský sociální fond (ESF) – Na rozdíl od ostatních již zmíněných programů, které jsou určeny pro jednotlivé činnosti CR a jeho infrastrukturu, je v tomto programu CR zmiňován jen okrajově. Jedná se o oblast vzdělávání a konkurenceschopnosti (OPVK). Je v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), v jehož rámci je možné v období 2007–2013 čerpat až 1,79 mld. €.

Koncem května 2012 předložilo Ministerstvo vnitra vládě České republiky *Podklad pro přípravu Dohody o partnerství pro programové období 2014–2020* – vymezení operačních programů a další postup při přípravě ČR pro efektivní čerpání z evropských fondů. [11]

2.5.2 Programovací období 2014 – 2020

I přesto, že stále běží programovací období 2007 – 2013, již nyní se rozbíhají plány a strategie pro období následující.

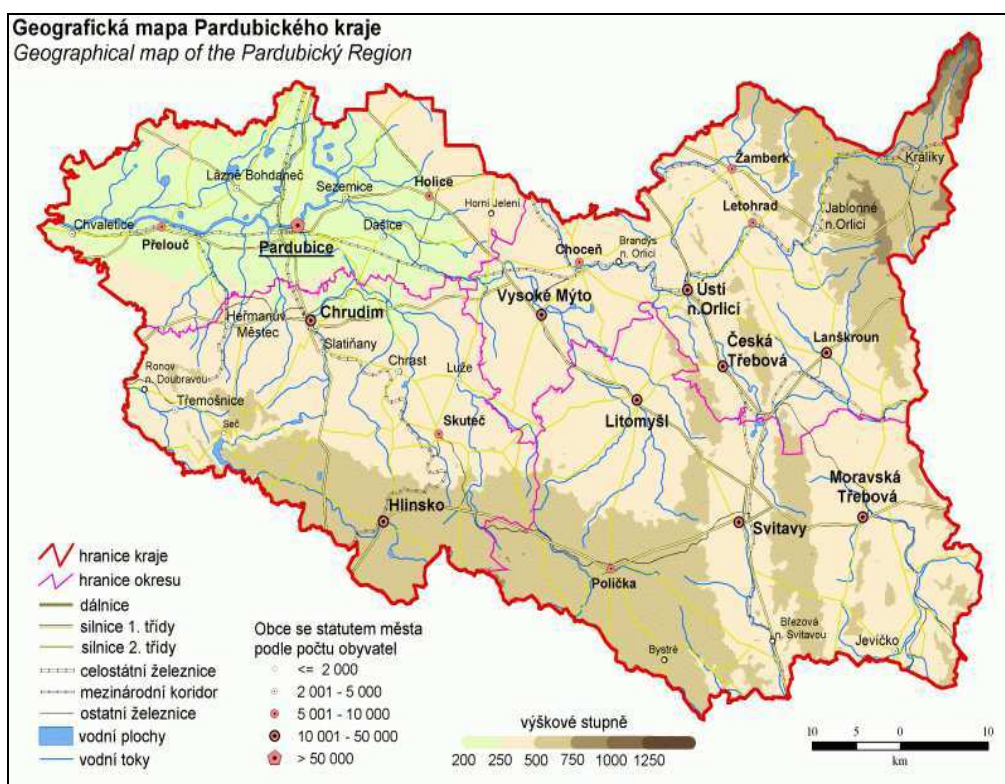
Cílem EU pro nadcházející období je především oživení hospodářského růstu tak, aby se v EU vytvořila inteligentní a udržitelná ekonomika, která podporuje sociální začleňování. Tyto tři provázané priority by měly EU a jejím členským zemím pomoci ke zvýšení zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti.[12]

3 CHARAKTERISTIKA PARDUBICKÉHO KRAJE

3.1 Geografická poloha a vymezení regionu

Pardubický kraj se nachází ve východní části České republiky. Jeho polohu dále určují kraje Středočeský, Královehradecký, Olomoucký, Jihomoravský a Vysočina. Část severovýchodní hranice je státní česko – polskou hranicí. Společně s kraji Královehradeckým a Libereckým tvoří region soudržnosti Severovýchod (NUTS II). Skládá se ze čtyř okresů: Pardubice, Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí.

Svou rozlohou 4 519 km² (5,7% z celkové rozlohy ČR) zastává pozici pátého nejmenšího kraje ČR.

Obrázek 2: Geografická mapa Pardubického kraje

Zdroj: [9]

Fyzicko – geografické podmínky

Nejvyšším bodem kraje je Králícký Sněžník (1 424 m. n. m.), který je zároveň i třetím nejvyšším místem v republice. Nejnižší bod se nachází na hladině řeky Labe u Kojic při západní hranici (201 m. n. m.). Průměrná nadmořská výška kraje je 418 m. n. m.

Pardubickým krajem protéká řeka Labe, k jejímž přítokům patří Loučná, Chrudimka, Orlice a Doubrava. Mezi další významné řeky protékající krajem patří Svitava, Svatka, Morava a Třebovka.

Pro cestovní ruch hrají významnou roli také rybníky a vodní nádrže. Mezi největší vodní nádrže v kraji patří např. Sečská přehrada, Pastviny, Pařížov a Křižanovická přehrada, která slouží jako zásobárna pitné vody. Rybníky jsou v Pardubickém kraji využívány především k rekreačním účelům. Mezi ty nejvýznamější patří např. Bohdanečský rybník, Sopřečský rybník, Komárov, Chobot, Hvězda a Dlouhý.

Socio – ekonomické podmínky

Mezi vybrané socio – ekonomické podmínky, které ovlivňují cestovní ruch v kraji, patří např. údaje o počtu obyvatel, obcí a měst nebo o rozloze kraje. Počet obyvatel kraje byl k 31. 12. 2012 celkem 516 440. Tato hodnota představuje zhruba 5% celkového počtu obyvatel České republiky. Nej hustěji osídleným okresem jsou Pardubice, dále pak Ústí nad Orlicí, Svitavy a Chrudim. Největšími městy jsou Pardubice, Chrudim a Svitavy. Základní geografické informace jednotlivých okresů jsou znázorněny v tabulce 4.

Tab. 4: Základní geografické informace, stav k 31. 12. 2011

Okres	Počet obcí	Počet měst	Počet obyvatel	Rozloha km²
Chrudim	108	13	104 371	993
Pardubice	112	8	167 750	880
Svitavy	116	7	105 112	1 379
Ústí nad Orlicí	115	10	139 178	1 267
Celkem	451	38	516 411	4 519

Zdroj: upraveno podle [9]

Celé území Pardubického kraje se nachází v turistickém regionu Východní Čechy a tvoří ho pět turistických oblastí:

- Pardubicko,
- Chrudimsko – Hlinecko,
- Českomoravské Pomezí,
- Králický Sněžník,
- Orlické hory a Podorlicko (část zasahuje i do Královehradeckého kraje).

Okolními turistickými oblastmi jsou Krkonoše, Vysočina, Severní Morava a Slezsko, okolí Prahy, Střední a Jižní Morava. Mapky se nacházejí v příloze.

3.2 Lokalizační předpoklady

Lokalizační předpoklady v kraji jsou v podstatě neměnné, dají se ovlivnit jen zřídka. Jak již bylo zmíněno v kapitole jedna, patří mezi ně především přírodní podmínky a kulturně-historické památky. Mezi vybrané lokalizační předpoklady, které dokáží pozitivně ovlivnit cestovní ruch a zvýšit návštěvnost kraje se bezesporu řadí kulturní akce mezinárodního významu jako např. motocyklové závody **Zlatá přilba**, dostihové závody **Velká pardubická steeplechase**, mezinárodní festival šachu, bridže a her **Czech Open**, operní festival **Smetanova Litomyšl** a mnoho dalších.

3.3 Realizační předpoklady

Doprava

Doprava v Pardubickém kraji je pro cestovní ruch velice důležitá, bez kvalitní dopravní infrastruktury by se nemohl CR v kraji nadále rozvíjet. Důležitá je nejen celková dostupnost kraje, ale i lokální doprava v něm, díky níž je dosažení místních atraktivit snadnější.

Druhy dopravy:

- **Silniční** - celková délka silnic a dálnic na území kraje (ke dni 31. 12. 2011) je 3 597 km, z toho tvoří 9 km dálnice, 4 km rychlostní silnice, 456 km silnice I. třídy, 912 km silnice II. třídy a 2 219 km silnice III. třídy.
- **Železniční** – provozní délka železničních tratí je celkem 542 km. Významná je hlavně železniční magistála Berlín – Praha – Brno – Vídeň.
- **Letecká** - v Pardubicích se nachází mezinárodní letiště s vojenským a civilním provozem.
- **Vodní** – pouze splavný úsek Labe do Chvaletic, sezónní přeprava na lodi Arnošt.
- **Cyklistická** – krajem prochází např. cyklotrasy Labská stezka, Českomoravská trasa, Pražská trasa, cyklostezky podél řek Labe a Tiché Orlice.

Materiálně- technická základna

Na území Pardubického kraje se nachází mnoho ubytovacích i restauračních zařízení (hotely, penziony, chaty, chalupy, restaurace, vinárny atd.), cestovních kanceláří, agentur a v neposlední řadě turistických informačních center certifikovaných Pardubickým krajem (celkem 40).

3.4 Organizace Cestovního ruchu

Kompetence v oblasti organizace cestovního ruchu v Pardubickém kraji jsou rozděleny mezi tři typy organizací – Pardubický kraj, Destinační společnost Východní Čechy a oblastní organizace cestovního ruchu (destinační managementy).[13]

3.4.1 Pardubický kraj

Na této úrovni je kompetentním subjektem cestovního ruchu Krajský úřad Pardubického kraje, konkrétně Odbor strategického rozvoje kraje a evropských fondů – Oddělení regionálního rozvoje a cestovního ruchu.

Náplní tohoto oddělení je např. tvorba analytických a koncepčních materiálů v oblasti cestovního ruchu na státní, regionální i krajské úrovni. Dále pak se podílí na fungování a činnosti Destinační společnosti Východní Čechy, zajišťuje administraci grantů a dotací z oblasti cestovního ruchu, podílí se také na činnosti spojené se zastoupením kraje v Euroregionu Glacensis včetně Řídícího výboru Fondu mikroprojektů přeshraniční spolupráce Česko – Polsko. Organizuje Dny Pardubického kraje.

3.4.2 Destinační společnost Východní Čechy

Toto zájmové sdružení osob vzniklo v roce 2008 a hlavním předmětem jeho činnosti je realizace aktivit směřujících k rozvoji destinace jako rozvojové jednotky, která je mezinárodně konkurenceschopná na trhu cestovního ruchu. Náleží jí také veškeré činnosti spojené s propagací a marketingem Pardubického kraje.

Destinace není přesně vymezena hranicemi kraje, ale umožňuje územní přesahy, které se váží na definovaná témata a produkty nebo na základě společné realizace projektů.

Destinační společnost Východní Čechy je financovaná převážně z členských prostředků a z prostředků získaných z dotačních programů (Regionální dotační program) a případně z dalších doplňkových zdrojů.

3.4.3 Oblastní organizace cestovního ruchu

Tyto turistické organizace se zabývají především rozvojem cestovního ruchu v jednotlivých turistických oblastech Pardubického kraje.

➤ **Turistická oblast Králický Sněžník – organizace Králický Sněžník, o.p.s.**

Vznikla v roce 2007 jako obecně prospěšná společnost. Mezi zakladatele patří obce a podnikatelské subjekty působící v dané oblasti (celkem 33 členů). Její činnost je financována částečně z členských příspěvků a prostředků získaných z dotačních programů.

➤ **Turistická oblast Českomoravské pomezí – Českomoravské Pomezí**

Jedná se o dobrovolný svazek obcí založený v roce 2007. Jeho členy jsou města Svitavy, Polička, Litomyšl, Vysoké Mýto a Moravská Třebová. Aktivity Českomoravského Pomezí jsou koordinovány společně s Destinační společností Východní Čechy.

➤ **Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko**

Stanovy zakladatelské smlouvy byly schváleny v roce 2008. Sídlo se nachází v Rychnově nad Kněžnou. Tato organizace koordinuje aktivity cestovního ruchu na celém území Orlických hor a Podorlicka, prosazuje jednotnou značku, vytváří a podporuje nabídku produktů CR, včetně jejich propagace a medializace.

V turistických oblastech Pardubicko a Chrudimsko – Hlinecko není zatím žádná organizace založena.

3.5 Cestovní ruch na území Pardubického kraje

Pardubický kraj nabízí svým návštěvníkům rozmanité přírodní podmínky pro různorodé využití v cestovním ruchu. Nachází se zde poměrně rozvětvená síť cyklostezek, hiposteze, pěších a turistických tras. V pozadí nezustávají ani kulturně – historické památky.

3.5.1 Kulturně poznávací cestovní ruch

Kulturně – poznávací cestovní ruch přináší návštěvníkům možnost poznání historie a přírodních zvláštností na území Pardubického kraje. Mezi nejčastější cíle kulturně-poznávacího cestovního ruchu v kraji patří tyto památky:

- **Soubor lidových staveb Vysočina – Skanzen Veselý kopec a Betlém Hlinsko** – roubené usedlosti volně rozptýlené v původním krajinném prostředí, které sem byly přeneseny z oblasti Žďárských vrchů a Železných hor.

- **Státní zámek Litomyšl** – renesanční zámek s grafitovou výzdobou postavený v letech 1568–1581, zapsán na seznam UNESCO a Klášterní zahrady se sochami Olbrama Zoubka.
- **Východočeské muzeum na zámku v Pardubicích** - původně tvrz ze 13. století, která byla ve 14. století přebudovaná v gotický hrad. Pernštejnové pak přestavěli hrad v goticko-renesanční zámek. Ten v roce 1560 koupila královská komora a přestal být velmožským sídlem. Značně zchátralý zámek byl po roce 1918 opraven Muzejním spolkem. V současnosti se zde nacházejí unikátní stále expozice hraček, zbraní, mincí, skla, přírody a pohlednic.
- **Hrad Kunětická hora** - gotický hrad z poloviny 14. století, charakteristická dominanta mezi Pardubicemi a Hradcem Králové.
- **Hrad Svojanov** – počátky historie hradu spadají do období kolonizace odlehlých koutů zemí Koruny České. V 80. letech 13. Století ho nechal vybudovat Přemysl Otakar II. s cílem chránit Trstenickou obchodní stezku.
- **Zámek Nové Hrady** – rokoková stavba vybudovaná v letech 1774–1777 hrabětem Jeanem-Antoinem Harbuvailem de Chamaré ve stylu francouzských letních sídel, často nazývána jako "Malý Schönbrunn" nebo "České Versailles".
- **Zámek Moravská Třebová** – původně hrad ze 13. Století, později přestavěn na zámek. Jedna z nejstarších renesančních památek na sever od Alp.
- **Tvrz Orlice Letohrad** – renesanční zámek s pozůstatky gotické tvrze.
- **Hrad Litice nad Orlicí** - byl založen přibližně koncem 13. stol. na vysokém skalnatém ostrohu v meandru Divoké Orlice. Od konce 17. století byl hrad již zcela opuštěn. O záchranu hradu se usilovalo i v 19. stol., částečné zajištění a konservování zřícenin bylo provedeno v 30. letech 20. století, kdy bylo také upravováno vyhlídkové patro věže.
- **Muzeum vojenské historie Králíky** - nově zrekonstruované muzeum leží uprostřed rozsáhlého a velmi mohutně vybudovaného pásma československého opevnění z období let 1935-1938. V jeho bezprostřední blízkosti se nachází velké množství zachovalých pevnostních staveb různého typu.
- **Muzeum řemesel Letohrad** - muzeum je umístěno v areálu Nového dvora z r. 1750. Plochou 1650 m² je největším muzeem svého druhu v ČR. Zahrnuje přes 50 ucelených expozic řemesel a živností z období 1840 - 1930.
- **Hipologické muzeum Slatiňany** - renesanční novogoticky upravený zámek hostí jedinečné hipologické muzeum. Se zámkem sousedí hřebčín a výběhy v zámeckém

parku. U jejich ohrad jsou zde celoročně k vidění koně Převalského, starokladrubští a jezdečtí.

- **Národní hřebčín Kladruby nad Vltavou** - národní hřebčín v Kladrubech nad Labem je patrně nejstarším velkým hřebčínem na světě, dnes zabývající se chovem starokladrubských běloušů. Založil jej císař Maxmilián II. v roce 1563.
- **Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi** – expozice se věnuje historii českého světového loutkového divadla.
- **Regionální muzeum v Litomyšli** - zdejší expozice popisují dějiny Litomyšle od počátků zdejšího osídlení přes první zmínky o ní nacházející se v Kosmově kronice až do počátku 20. století. Druhá část expozice je věnována převážně období národního obrození, které zahrnuje mnoho významných osobností z řad spisovatelů, malířů a hudebníků.
- **Hedeč Hora Matky Boží (klášter)** - poutní areál nad městečkem Králíky spojený s městem alejí s kapličkami. Z Mariánského kopce je krásný výhled na Králíky, Suchý vrch a Králický Sněžník. Klášter na Mariánském kopci u Králík sloužil od jeho dokončení v roce 1710 řádu servitů, od roku 1883 řádu redemptoristů, v letech 1950-1960 klášter sloužil jako vězení pro kněze. Unikátní zajímavostí kláštera jsou Svaté schody.
- **Toulovcovy Maštale** - ojedinělý soubor skalních útvarů, hlubokých kaňonovitých údolí, skalních měst, jeskyní i samostatných skal, který je protkán hustou sítí turistických stezek.[14]

3.5.2 Rekreační cestovní ruch

Rekreační cestovní ruch umožňuje svým účastníkům načerpat potřebné množství fyzických a psychických sil. K nejnavštěvovanějším místům aktivního trávení volného času v kraji patří:

- **Vodní nádrž Seč** - údolní přehradní nádrž postavená v letech 1925-1934 na řece Chrudimce slouží jako ochrana před povodněmi a k vodárenským a rekreačním účelům.
- **Vodní nádrž Pastviny** – původní přečerpávací elektrárna postavená na řece Divoká Orlice v letech 1925–1934, nyní velice vyhledávaná turistická oblast.
- **Přírodní koupaliště Mělice** – nachází se v blízkosti Přelouče, vzniklo zatopením štěrkopískového lomu.[14]

3.5.3 Sportovně – turistický cestovní ruch

Pardubický kraj nabízí nespočet množství pro aktivní odpočinek ve formě lyžování, in-line bruslení či cykloturistiky. Velice oblíbení jsou zejména tyto turistické projekty:

- **Orlické cyklo&in-line království** - unikátní projekt hvězdicově propojených cyklostezek v délce 40 km údolím řek Tiché Orlice a Třebovky vhodný pro in-line bruslaře a cyklisty.
- **Ski areál Sněžník Dolní Morava** - celosezonní centrum sportů, kde se každoročně pořádají mezinárodní závody ve sjezdovém lyžování.
- **Skipark Červená Voda** – moderní centrum zimních sportů.
- **Golf Resort Kunětická hora** – špičkové 18 jamkové golfové hřiště spojené s hotelem, kongresovým centrem a wellness službami.
- **Cyklostezka údolím řek Tiché Orlice a Třebovky** – je dlouhá 40 km, přístupná pro kola, in-line brusle, ale i pěší turisty.[14]

3.5.4 Lázeňský cestovní ruch

Dlouholetá tradice lázeňství vede nejen k léčbě, ale i k prevenci, relaxaci a odpočinku účastníků lázeňského cestovního ruchu, kteří mohou na území Pardubického kraje načerpat své fyzické, ale i psychické síly v lázních:

- **Léčebné lázně Bohdaneč** – vyhledávané léčebné lázně nacházející se 10 km severozápadně od Pardubic a 20 km jihozápadně od Hradce králové. Specializují se na léčbu pohybového aparátu. Nabízí také relaxační pobyty.

3.6 Specializace jednotlivých turistických oblastí

Jak již bylo zmíněno, v Pardubickém kraji se nachází celkem pět turistických oblastí (Pardubicko, Orlické hory a Podorlicko, Chrudimsko – Hlinecko, Králický Sněžník a Českomoravské Pomezí). Každá z těchto oblastí je něčím výjimečná a charakteristická, každá má své prioritní a doplňkové produkty.[15]

Pardubicko

Pro Pardubicko jsou prioritními produkty nejen lázně a následná relaxace, ale také kongresová, městská a nákupní turistika. Významnými složkami jsou rovněž kultura a historické památky.

Doplňkovými produkty pro tuto oblast je aktivní dovolená, která zahrnuje např. sport, motorismus, vojenskou historii, golf, dostihy, adrenalinové sporty.

Orlické hory a Podorlicko

Prioritní produkty pro tuto oblast jsou aktivní letní dovolená a pobyty u vody, lyžování a zimní sporty, cykloturistika a pěší turistika, vojenská historie, přírodní zajímavosti, ozdravné pobyty v přírodě a krásná krajina.

Adrenalinové sporty, hipoturistika, lidová řemesla, rybolov, myslivost a návštěvy poutních míst jsou doplňkovými produkty typickými pro toto území.

Chrudimsko-Hlinecko

Prioritní produkty tohoto místa jsou typická lidová architektura, na ni navazující lidová řemesla, dále pobyty u vody, prohlídky přírodních zajímavostí, sport, vodní sporty, cykloturistika a pěší turistika.

Díky dostatečnému množství vodních toků a přehrad patří mezi doplňkové produkty oblíbený rybolov. Dalšími jsou myslivost, golf, zimní sporty, návštěvy židovských památek, hipoturistika, nebo venkovská turistika.

Českomoravské Pomezí

Mezi prioritní produkty této turistické oblasti se řadí především zámek Litomyšl, který je zapsán na světovém seznamu kulturního dědictví UNESCO, dále pak přírodní podmínky vhodné pro cykloturistiku a pěší turistiku.

Doplňkové produkty pak představuje rybolov, poutní místa, sport a relaxace.

Králický Sněžník

Králický Sněžník je oblast bohatá na rozmanité přírodní podmínky vhodné pro prioritní produkty jako jsou zimní sporty, pěší turistika, cykloturistika. V této oblasti se nachází také poutní místa a objekty vojenské historie. Příroda a krajina pak samy o sobě dotváří doplňkové produkty této oblasti.

4 ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V PARDUBICKÉM KRAJI

Následující kapitola se zabývá aktuálním stavem cestovního ruchu na území Pardubického kraje. Věnuje se především analýze materiálně-technické základny cestovního ruchu, která vytváří důležité předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a zvyšování návštěvnosti kraje. Součástí této kapitoly je i SWOT analýza, která vystihuje slabé a silné stránky CR včetně možných příležitostí a hrozeb.

4.1 Potenciál cestovního ruchu

Pardubický kraj má mnoho kulturních památek. Návštěvníci si mohou vybírat z mnoha nabídek. K nejnavštěvovanějším objektům v roce 2012 patřilo Východočeské muzeum na zámku v Pardubicích, které navštívilo celkem 38 000 turistů. Hrad Kunětická hora, který zaznamenal 30 000 návštěvníků. Třetím nejnavštěvovanějším objektem byl zámek Slatiňany nedaleko Chrudimi. V loňském roce ho navštívilo 16 000 turistů, což je o 3 000 více než v roce 2011. Významné kulturní a společenské akce mezinárodního významu (např. Velká pardubická steplechase, Zlatá přilba, Czech Open, Smetanova Litomyšl aj.) výrazně zvyšují návštěvnost a počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních.

4.2 Infrastruktura cestovního ruchu

Hromadná ubytovací zařízení (dále HUZ)

V roce 2011 se na území Pardubického kraje nacházelo celkem 365 hromadných ubytovacích zařízení s celkovým počtem 20 236 lůžek. Počet HUZ se oproti roku 2010 zvýšil o 29 zařízení (tj o 8,6 %). V přepočtu na 1 000 obyvatel Pardubickému kraji náleží sedmá příčka mezi všemi kraji v České republice, což je vyjádřeno v tabulce 5.

Pardubický kraj se také řadí mezi kraje s nejnižší cenou ubytování, čemuž přispívá fakt, že se zde nachází velmi malé množství HUZ s vyšší kvalitou (čtyř a pěti hvězdičkové hotely) ubytování. Rozmístění HUZ je také velice nerovnoměrné, nejvíce se jich nachází v oblastech letní rekreace (přehradní nádrže Seč a Pastviny), v oblastech zimní rekreace (Orlické hory, Králický Sněžník), dále pak ve městech Pardubice, Lázně Bohdaneč a Litomyšl.

Tab. 5: Hromadná ubytovací zařízení v krajích ČR k 31. 12. 2012

ČR, kraje	Ubytovací zařízení			V tom podle kategorie		
	Celkem	Z toho hotely a penziony (v%)	Podíl na ČR v (%)	Hotely***** a ****	Ostatní hotely a penziony	Ostatní HUZ
Česká republika	7 657	60,2	100,0	517	4 095	3 045
V tom kraje:						
Hl. m. Praha	622	84,6	8,1	213	313	96
Středočeský	577	59,4	7,5	30	313	234
Jihočeský	983	54,4	12,8	30	505	448
Plzeňský	469	62,7	6,1	22	272	175
Karlovarský	398	75,1	5,2	85	214	99
Ústecký	380	65,8	5,0	20	230	130
Liberecký	756	55,2	9,9	10	407	339
Královehradecký	966	58,1	12,6	22	539	405
Pardubický	365	54,0	4,8	4	193	168
Vysočina	398	46,7	5,2	12	174	212
Jihomoravský	533	61,7	7,0	22	307	204
Olomoucký	395	53,4	5,2	7	204	184
Zlínský	351	58,1	4,6	17	187	147
Moravskoslezský	464	56,0	6,1	23	237	204

Zdroj [16]

Objekty a zařízení individuální rekreace

Tyto objekty jsou nejčastěji soustředěny do okolí měst a do horských oblastí (chaty a chalupy). V roce 2001 se na základě sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) na území Pardubického kraje nacházelo celkem 12 536 objektů sloužících k individuální rekreaci. Nejvíce objektů se nacházelo v okrese Chrudim, kde se nachází rekreační oblasti Seč a Železné hory.

Turistická informační centra

Turistická informační centra (dále TIC) jsou důležitá pro budoucí rozvoj cestovního ruchu, protože informacemi, které poskytují svým návštěvníkům, mohou např. ovlivnit výběr jejich destinace. V současné době se na území Pardubického kraje vyskytuje celkem 40 turistických informačních center certifikovaných Pardubickým krajem. Jejich rozložení znázorňuje Tabulka 6. Všechna centra jsou řazena do kategorií dle certifikace Asociace turistických informačních center (ATIC). Pardubické informační centrum spadá do kategorie A (tj. celorepublikové), ostatní spadají do kategorie B (tj. oblastní) a jedno do kategorie C (tj. místní – celoroční).

Tab. 6: Rozložení informačních center

Turistická oblast	Počet informačních center	Regionální	Oblastní	Místní	Místní/sezónní nebo specifické
Pardubicko	5	1	2	2	0
Chrudimsko – Hlinecko	8	0	1	7	0
Českomoravské pomezí	13	0	3	10	1 (místní)
Králický Sněžník	4	0	0	4	1
Orlické hory - Podorlicko	10	0	4	6	2

Zdroj: [15]

Gastronomická zařízení

Pro spokojenost cestovatelů jsou důležitá kvalitní gastronomická zařízení. Jejich celkový počet není statisticky uváděn. Jako jeden z hlavních problémů mnohých restaurací je nedostatečná internetová propagace, která by účastníkům CR usnadnila výběr při plánování svých cest. Nabídka místních restaurací je velice podobná a nenabízí téměř žádné krajové speciality.

Do skupiny gastronomických zařízení se také řadí pivovary pořádající exkurze spojené s ochutnávkami. V Pardubickém kraji to jsou např. Měšťanský pivovar Polička, Pernštejn Pardubice, Rychtář Hlinsko, Minipivovar Žamberk nebo Medlešický minipivovar.

4.3 Návštěvnost

Pardubický kraj se trvale řadí podle počtu hostů v HUZ mezi kraje s nejnižší návštěvností, a to nejen co se týče domácích, ale i zahraničních turistů. Velice podprůměrné je také čisté využití lůžek a pokojů.

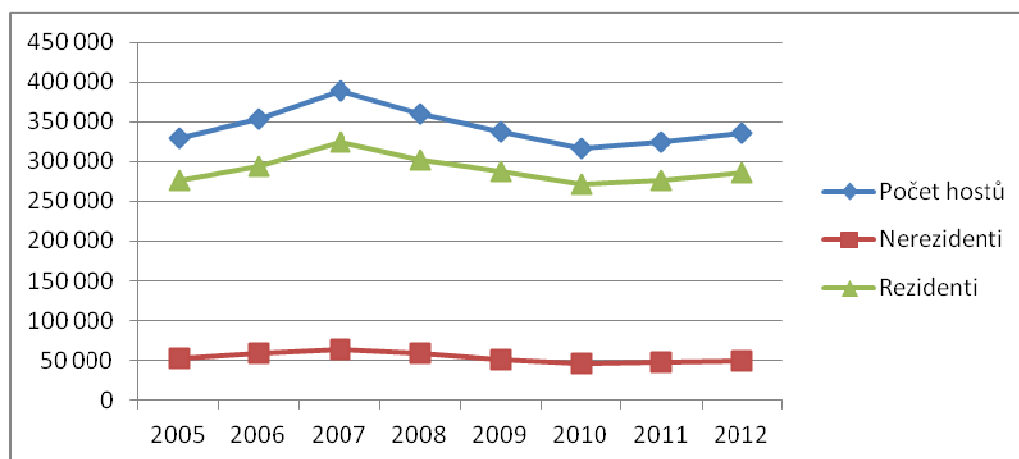
V loňském roce zavítalo do kraje celkem 335 667 turistů, což je nejnižší hodnota v mezikrajském porovnání i přesto, že se jedná o roční nárůst ve výši 3,6 %. Ve srovnání s rokem 2011 došlo k nepatrnému nárůstu nejen domácího, ale i zahraničního CR. Tabulka 7 zachycuje vývoj počtu návštěvníků Pardubického kraje za uplynulých sedm let. K největšímu nárůstu došlo v roce 2008, kdy kraj navštívilo téměř 361 000 hostů. Nejnižší návštěvnost pak byla zaznamenána v roce 2010.

Tab. 7: Návštěvnost Pardubického kraje v letech 2005 – 2011

Rok	Počet hostů	Nerezidenti	Rezidenti	Počet přenocování	Nerezidenti	Rezidenti
2005	329 395	52 749	276 646	1 097 031	173 258	923 773
2006	353 089	58 586	294 503	1 212 023	209 987	1 002 036
2007	388 240	63 724	324 516	1 159 879	202 476	957 403
2008	360 744	58 882	301 862	1 056 069	167 519	888 950
2009	337 698	50 413	287 285	974 152	132 176	941 976
2010	317 087	45 516	271 571	960 906	118 929	841 977
2011	323 867	46 987	276 880	949 217	120 389	828 828
2012	335 667	49 002	286 665	949 442	124 014	925 428

Zdroj [16]

Grafické znázornění vývoje návštěvnosti v Pardubickém kraji za období 2005-2012 vystihuje obrázek 3.

Obr. 3: Návštěvnost Pardubického kraje v letech 2005 – 2012

Zdroj: [16]

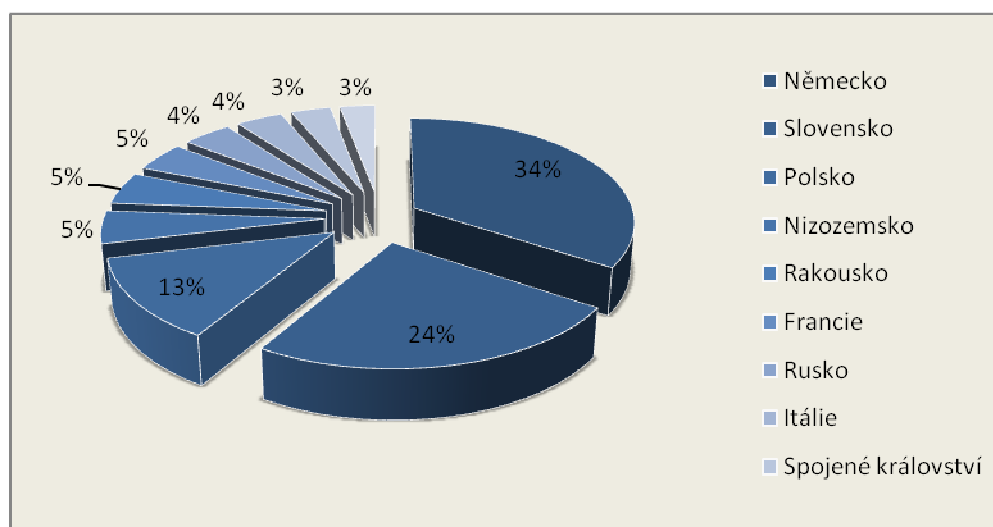
Podíl zahraničních hostů na cestovním ruchu se v roce 2011 pohyboval okolo 15 %. V tomto roce se zde ubytovalo celkem 46 987 nerezidentů (zahraničních turistů). Více jak jednu čtvrtinu těchto hostů v HUZ tvořili návštěvníci z Německa. Na předních příčkách se dále umísťovali hosté ze zemí uvedených v tabulce 8 (Slovensko, Polsko, Nizozemsko, Rakousko aj.). Průměrná doba pobytu nerezidentů byla odhadována na 3,6 dní s průměrným počtem 2,6 přenocování. Nejvíce dní (3,9) a přenocování (2,9) zde strávili hosté z Nizozemska. Naopak nejmenší počet dní (2,9) a přenocování (1,9) hosté z Rakouska.

Tab. 8: Návštěvnost Pardubického kraje podle zemí v roce 2011

2011	Hosté	Přenocování	Průměrný počet přenocování	Průměrná doba pobytu (dny)
Celkem	323 867	949 217	2,9	3,9
V tom:				
Česká rep.	276 880	828 828	3,0	4,0
Nerezidenti	46 987	120 389	2,6	3,6
Z toho:				
Německo	12 281	30 341	2,5	3,5
Slovensko	8 718	18 174	2,1	3,1
Polsko	4 499	10 868	2,4	3,4
Nizozemsko	1 795	5 244	2,9	3,9
Rakousko	1 762	3 371	1,9	2,9
Francie	1 599	3 404	2,1	3,1
Rusko	1 481	5 589	3,8	4,8
Itálie	1 405	3 230	2,3	3,3
Spojené království	1 201	3 048	2,5	3,5
Maďarsko	1 063	4 717	4,4	5,4

Zdroj [16]

Obrázek 4 graficky vyjadřuje procentní zastoupení zahraničních návštěvníků, kteří přijeli do Pardubického kraje v roce 2012. Oproti roku 2011 jde o hodnoty téměř neměnné. Nejvyšší podíl připadá tradičně hostům z Německa, Slovenska a Polska.

Obr. 4: Procentní zastoupení nerezidentů v HUZ podle zemí v roce 2012

Zdroj:[16]

Tabulka 9 zachycuje podíl krajů na CR v České republice v letech 2009–2011. Opětovně mezi nejnavštěvovanější patří Hl. město Praha, které ročně navštíví až pět miliónů turistů. Druhá pozice připadá kraji Jihomoravskému s roční návštěvností lehce nad jeden milion turistů. Mezi nejméně navštěvovaná místa České republiky se střídavě řadí kraje Pardubický a Ústecký. Jejich podíl na CR v ČR se pohybuje mezi 2,5–2,8 %.

Tab. 9: Návštěvnost České republiky podle krajů v letech 2009 - 2011

Kraj	2009		2010		2011	
	Počet hostů	Podíl v %	Počet hostů	Podíl v %	Počet hostů	Podíl v %
Česká republika	11 985 909	100,0	12 211 878	100,0	12 898 712	100,0
Hl. m. Praha	4 346 839	36,3	4 743 373	38,8	5 050 923	39,2
Středočeský	645 443	5,4	631 356	5,2	694 083	5,4
Jihočeský	917 033	7,7	892 962	7,3	922 237	7,2
Plzeňský	478 995	4,0	484 178	4,0	496 534	3,9
Karlovarský	666 094	5,6	670 457	5,5	703 143	5,5
Ústecký	335 939	2,8	289 528	2,4	336 909	2,6
Liberecký	652 987	5,5	632 568	5,2	632 794	4,9
Královehradecký	810 136	6,8	804 270	6,6	825 621	6,4
Pardubický	320 972	2,7	317 087	2,6	323 867	2,5
Vysočina	358 863	3,0	336 225	2,8	353 332	2,8
Jihomoravský	1 041 492	8,7	1 042 070	8,5	1 115 349	8,7
Olomoucký	377 200	3,2	377 748	3,1	397 279	3,1
Zlínský	448 222	3,7	462 676	3,8	469 335	3,6
Moravskoslezský	585 694	4,9	527 380	4,3	572 306	4,4

Zdroj:[16]

4.4 SWOT analýza Pardubického kraje

Cestovní ruch Pardubického kraje v sobě zahrnuje nejen silné, ale i slabé stránky, které jsou vystiženy ve SWOT analýze „*Rekreace v PK*“, kterou zveřejnil úřad Pardubického kraje v roce 2012. Součástí analýzy jsou i možné příležitosti a hrozby.[17]

Silné stránky

Pardubický kraj nabízí rozmanité přírodní podmínky s řadou příležitostí pro letní i zimní sporty, pěší turistiku, cykloturistiku nebo agroturistiku. Nabízí také mnoho přírodních a kulturně - historických atraktivit především v turistických oblastech Chrudimsko –

Hlinecko, Orlické hory a Podorlicko, Českomoravské Pomezí a Králický Sněžník. Mezi nejzajímavější se řadí:

- Církevní památky (např. chrám sv. Bartoloměje v Pardubicích, barokní klášter v Králíkách, poutní kostel P. Marie na Chlumku nedaleko Luže aj).
- Muzea (např. Soubor lidových staveb Vysočina na Veselém Kopci, Muzeum loutkářských kultur a muzeum barokních soch v Chrudimi, Hipologické muzeum Slatiňany, Východočeské muzeum v Pardubicích, Africké muzeum v Holicích – cestovatel dr. Emil Holub, Muzeum řemesel Letohrad).
- Pevnostní turistika – opevnění Hůrka, Bouda a Vojenské muzeum Králíky. Akce Cihelna – bojové ukázky využití vojenské techniky z minulého století.
- Kulturní akce (operní festival Smetanova Litomyšl, hudební festivaly v Poličce – rodišti B. Martinů, Loutkářská Chrudim, Kociánova houslová soutěž v Ústí nad Orlicí, Výtvarné Hlinsko, masopustní obchůzky na Hlinecku - zapsány v seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO aj.).
- Sportovní akce (Velká pardubická steeplechase, plochodrážní závody Zlatá přilba, mezinárodní festival šachu, bridže a her Czech Open, tenisová Pardubická juniorka, Závody do vrchu Ústí nad Orlicí aj.).
- Lázně Bohdaneč s lázeňskou tradicí od r. 1897.
- Síť pěších turistických tras, cyklostezek, cyklotras a in-line tras a tras místní, regionální i dálkové úrovně (Česko – moravská stezka, Pražská stezka, Labská stezka, Regionální trasa Orlické hory, Stezka Hradec Králové – Břeclav aj.).
- Rozvoj agroturistiky, zvláště se zaměřením na tradiční chov koní (mj. Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem) a hipoturistiku.
- Rozvoj ekoturistiky a vzdělávacích programů na téma ekologie – Paleta Oucmanice.
- Nové zimní sportovní středisko Skipark Červená Voda a zmodernizovaný Ski park Sněžník Dolní Morava.
- 18 jamkové golfové hřiště Golf Resort Kunětická Hora a 9 jamková hřiště Lázně Bohdaneč a Svobodné Hamry.
- Letiště s mezinárodním provozem.

- Turistický portál www.vychodnicechy.info s rostoucí návštěvností a zlepšující se funkcionalitou a neustálou aktualizací. Aktualizace informací a dat je prováděna prostřednictvím TIC v Pk, subjektů a OCR na území Pk.
- Organizace cestovního ruchu – Destinační společnost Východní Čechy – koordinátor aktivit v oblasti CR.
- Síť turistických informačních center.

Slabé stránky

- Převážně sezónní letní využití většiny rekreačních středisek (kromě turistických oblastí Orlické hory a Podorlicko, Králický Sněžník a částečně Chrudimsko - Hlinecko), nedostatečná nabídka a návštěvnost v mezisezonních obdobích.
- Letní rekreace je výrazně vázána k vodním plochám vykazujícím často nízkou kvalitu vody a nízkou úroveň služeb.
- Nedostatečně využitý jedinečný potenciál turistické oblasti Králický Sněžník.
- Intenzivně osídlená oblast Pardubicka má z celého kraje relativně nejnižší přírodní potenciál a atraktivitu pro rekreaci a CR.
- Malá nabídka atraktivit CR celorepublikového a mezinárodního významu
- Nízká úroveň služeb ubytovacích gastronomických zařízení a špatná jazyková vybavenost personálu.
- Nedostatek financí pro modernizaci zařízení CR a na údržbu a obnovu kulturního dědictví.
- Nízká úroveň spolupráce mezi subjekty působícími v oblasti CR a při vytváření ucelené nabídky vč. tzv. balíčků služeb.
- Malý zájem zprostředkovatelů služeb v CR (cestovních kanceláří a agentur) o nabídku produktů zahrnujících území Pk.
- Dosavadní zhoršená dopravní dostupnost kraje.

Příležitosti

- Poloha na tranzitním evropském železničním koridoru a výstavba dálniční a rychlostní silniční sítě.
- Rozvoj hromadné dopravy a zlepšení obslužnosti území, propojení dálniční sítě.

- Modernizace letiště Pardubice.
- Postupné budování rozsáhlé příměstské oblasti rekreace a CR v prostoru mezi Pardubicemi a Hradcem Králové.
- Rozvíjející přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu – příznivý dopad lze očekávat zejména v horských a podhorských příhraničních oblastech a ve specifickém mikroregionu Králicko.
- Zlepšování kvality vody ve vodních tocích a nádržích díky důslednějšímu uplatňování opatření na ochranu ŽP.
- Vyšší využití specifík jednotlivých částí kraje – příroda, památky ale i slavní rodáci apod. k vytváření ucelených produktů a specifických programů CR pro konkrétní segmenty trhu.
- Účelné využití finančních prostředků a dalších efektů programů EU, národních a regionálních rozvojových programů pro léta 2007-2013 na podporu rozvoje CR, rozvoje lidských zdrojů a rozvoje venkova s důrazem na přidanou hodnotu služeb a udržitelný rozvoj.
- Zvýšení marketingové podpory nabídky kraje v oblasti CR a jeho propagace v ostatních částech republiky i v zahraničí.

Hrozby

- Po realizaci rychlostní silnice R35 růst konkurenceschopnosti okolních regionů Olomouckého a Moravskoslezského kraje.
- Nedostatek financí a nízká odborná péče o památky, zejména ve venkovském prostoru.
- Přetrvávající špatná dopravní obslužnost v některých částech kraje, nebo dokonce její zhoršování.
- Špatná kvalita komunikací I., II. i III třídy.
- Nedostatečné lidské zdroje na realizaci úspěšných projektů CR.
- Zánik zbylých stop regionální tradiční lidové kultury.

4.5 Podpora a strategie rozvoje cestovního ruchu v kraji

Strategie rozvoje cestovního ruchu

Nízké návštěvnosti Pardubického kraje věnuje pozornost i návrhová část *Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji*, která se v plánovacím období 2010 - 2015 zaměřuje na následující strategické cíle:[18]

- Zvýšení počtu návštěvníků Pardubického kraje, a to i prostřednictvím opakovaných návštěv. Prodloužení délky pobytu návštěvníků.
- Zatraktivnění podmínek pro pobyt návštěvníků prostřednictvím odpovídající infrastruktury, kvalitních služeb a zajímavých programů.
- Kvalitní informační systém pro návštěvníky propojený s efektivním využíváním marketingových nástrojů k propagaci Pardubického kraje v oblasti CR.
- Vytvoření prostředí spolupráce mezi subjekty působícími v cestovním ruchu.
- Důraz na kvalifikované a motivované lidi se vstřícným přístupem k návštěvníkům.
- Fungující organizace CR.

Podpora rozvoje cestovního ruchu

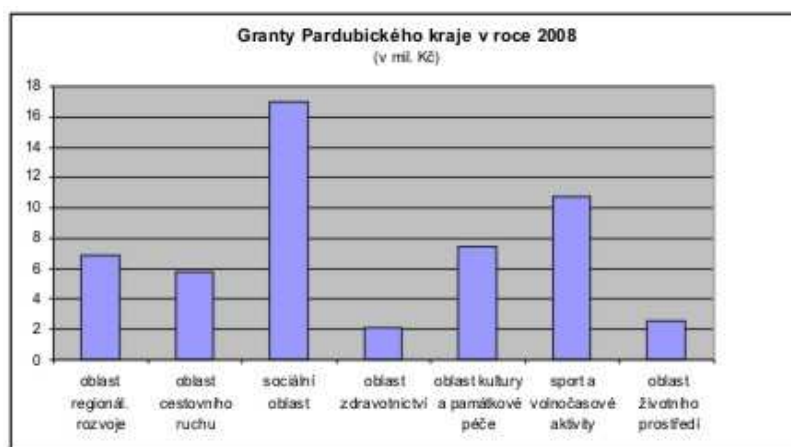
Rozvoj cestovního ruchu v Pardubickém kraji je podporován převážně formou grantu „*Podpora budování infrastruktury Pk*“ nebo za pomoci projektů spolufinancovaných z dotací EU.

Grantový program „*Podpora budování infrastruktury Pk*“ [19]

Tento program je zaměřen na dílčí budování infrastruktury cestovního ruchu Pardubického kraje. Cílem je kvalitativní a kvantitativní rozvoj infrastruktury cestovního ruchu na území kraje. Specifikace podporovaných aktivit je každoročně určena ve vyhlášení grantového programu.

Je v souladu s cíly a opatřeními Programu rozvoje Pardubického kraje. Podpora je poskytována formou investičního nebo neinvestičního grantu. Výše podpory na jednu žádost (projekt) je min. 50 000 Kč a max. 1 000 000 Kč. Žadatelé mohou být obce, svazky obcí, podnikatelský subjekt (fyzická i právnická osoba) s předmětem podnikání v oblasti CR. Minimální spoluúčast žadatele je 50 % z uznané nákladové částky.

Obrázek 5 graficky znázorňuje poskytnuté granty z rozpočtu kraje v roce 2008. Celkový objem finančních prostředků činil 52 mil. Kč.

Obrázek 5: Grafické znázornění výše poskytnutých grantů v Pardubickém kraji v roce 2008

Zdroj [19]

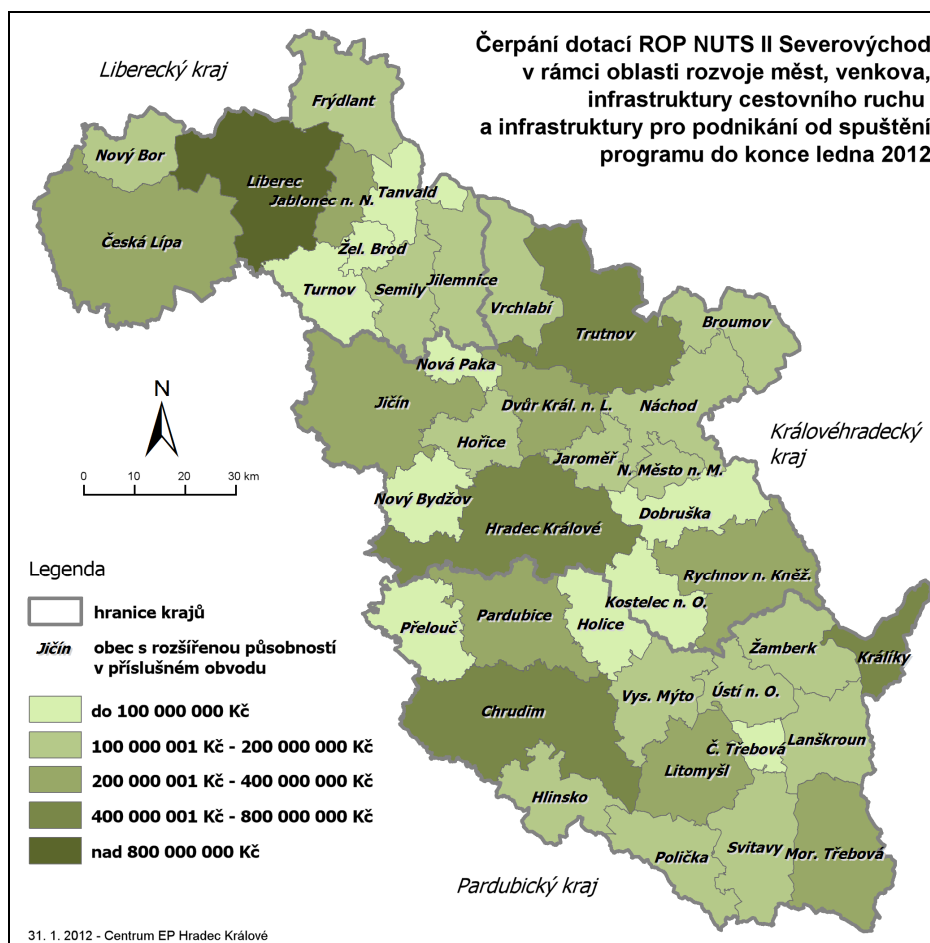
Projekty podpořené EU [20]

Jedinečnou příležitostí pro podporu regionálního rozvoje cestovního ruchu představují finanční prostředky z EU. Dotace z evropských fondů čerpal kraj v období před vstupem ČR do EU, po vstupu v období 2004–2006 a samozřejmě je čerpá i nyní v programovacím období 2007–2013.

V současném programovacím období 2007 – 2013 se Pardubický kraj podílí ve spolupráci s Královohradeckým a Libereckým krajem na přípravě Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod, na jehož základě bude do kraje alokováno ze strukturálních fondů EU více než šest miliard korun. Z této částky bylo schváleno a podporováno 83 projektů v celkové výši dotace 2,83 miliardy korun. Jedná se např. o modernizaci silnice II/315 Lanškroun – Tatenice, multifunkční dopravní terminál v České Třebové, sportovní areály v Přelouči a Starém Městě, Vojenské muzeum v Králíkách či Dům na půli cesty v Chrudimi.

Kromě Regionálního operačního programu využívá Pardubický kraj i další programy financované z fondů EU, a to např. Operační program Životního prostředí, Integrovaný operační program či Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost.

Obrázek 6 znázorňuje čerpání dotací z Regionálního operačního programu Nuts II Severovýchod v součtu za oblasti podpory od spuštění programu do konce ledna roku 2012.

Obrázek 5: Čerpání ROP NUTS II Severovýchod do 31. 12. 2012

Zdroj: [20]

Z obrázku je patrné, že mezi obce Pardubického kraje, které nejvíce čerpali dotace z evropských strukturálních fondů, patří např. Chrudim a Králupy.

5 MOŽNOSTI A BARIÉRY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

V DANÉM REGIONU

Ze SWOT analýzy, která byla uvedena v předchozí kapitole, vyplývá, že Pardubický kraj skýtá silné, ale i slabé stránky, které ovlivňují rozvoj cestovního ruchu na jeho území. I přes mírný meziroční nárůst návštěvnosti (3,6 %) se Pardubický kraj opět zařadil na poslední místo návštěvnosti České republiky v mezikrajském porovnání za rok 2012.

Hlavní nedostatky jsou spatřovány především v infrastruktuře cestovního ruchu. Na území kraje se vyskytuje malé množství ubytovacích zařízení vyšší kategorie (čtyřhvězdičkové a pětihvězdičkové hotely), rozmístění HUZ je také velice nerovnoměrné, nejvíce se jich vyskytuje v oblastech letní rekreace a v neposlední řadě je to jejich kvalita a nedostatek financí na jejich modernizaci.

Další slabou stránkou Pardubického kraje je nedostatečná nabídka turistických programů (balíčků, služeb), které by motivovaly návštěvníky k prodloužené návštěvě kraje. Většina z nich zde stráví pouze jeden den bez přenocování.

Jako negativum je také vnímána nedostatečná komunikace a provázanost mezi organizacemi a subjekty působícími v cestovním ruchu, nedostatečná vzdělanost a připravenost absolventů oboru cestovního ruchu a neochota zaměstnavatelů motivovat a podporovat své zaměstnance k dalšímu vzdělávání.

Mezi silné stránky kraje patří především jeho přírodní podmínky, které poskytují různorodé využití pro cestovní ruch. Každá z turistických oblastí nabízí svá specifika. Nachází se zde stále rozšiřující síť cyklostezek, pěších a turistických tras či hipostezek.

Kraj je také bohatý na kulturně – historické památky, z nichž jedna je vedena na seznamu kulturního dědictví UNESCO (zámek Litomyšl).

Opakovaně nízká návštěvnost Pardubického kraje vede k podpoře rozvoje cestovního ruchu z oblasti veřejné správy, což je dáno i ze zákona a souvisí s územním rozvojem kraje.

Jedním z podporovaných projektů je dokument **Strategie Cestovního ruchu v Pardubickém kraji**, který vznikl ve spolupráci Regionální rozvojové agentury Pardubického kraje a Destinační společnosti Východní Čechy. Strategie je vypracována jako střednědobý dokument pro období 2010–2015 a spolufinancována z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod 2007–2013 v rámci „*Podpory rozvoje Destinační společnosti Východní Čechy*“.

5.1 Možnosti potenciálního rozvoje cestovního ruchu

Jak již bylo zmíněno, mezi hlavní bariéry, které ovlivňují rozvoj cestovního ruchu, patří především problematika infrastruktury cestovního ruchu, která v sobě zahrnuje např. nedostatečnou kvalitu dopravní infrastruktury, veřejné dopravy, parkovacích míst, ale i HUZ. Na tuto problematiku navazují i oblasti produktů cestovního ruchu, informačních systémů, marketingu a propagace, vzdělávání, komunikace a organizací cestovního ruchu, kde hlavní roli hraje lidský faktor.

Následující kapitoly popisují potenciální možnosti podpory cestovního ruchu, které by mohly současný stav a nedostatky změnit.

5.1.1 Oblast infrastruktury cestovního ruchu

Modernizace dopravní infrastruktury

V Pardubickém kraji byly vytipovány silnice důležité pro cestovní ruch a posouzen jejich stav. Podle výsledků byl označen stav za problematický v Chrudimí, Pardubicích, Lázních Bohdanči a nedobudovaná část rychlostní silnice R35. Nejčastějšími důvody jsou přemíra nákladní dopravy, dopravní zácpy a neexistence obchvatů.

Možným řešením je určitě modernizace a zlepšení stavu rychlostních silnic, ale i silnic II. a III. třídy, které zajistí snazší dostupnost turistických cílů, z čehož vyplývá, že tato možnost se stává klíčovou pro rozvoj cestovního ruchu v kraji. Nositelem se v tomto případě stává Pardubický kraj.

Optimalizace veřejné dopravy

Mezi nejčastější problémy veřejné dopravy patří špatná dostupnost některých turistických cílů, především problematické spojení do lokalit, které neleží v blízkosti železniční tratě, nejčastěji o víkendech. Dále pak špatná časová návaznost spojů, kdy vznikají velké prodlevy při přestupu. Naopak za pozitivní jsou vnímány provozované cyklobusy.

Z tohoto stavu je patrné, že by se měla věnovat pozornost rozšíření dostupnosti turistických cílů veřejnou dopravou. Jedná se například o cyklobusy, skybusy aj. Nositelem se opět stává Pardubický kraj.

Zvýšení kapacity parkovacích míst

Co se týče parkovacích míst, situace se liší v jednotlivých oblastech. Např. problematická situace je vnímána na Pardubicku a Chrudimsku, kde je nedostatečná kapacita parkovacích míst pro autobusy v blízkosti historických center. Dále pak nedostačující kapacita v Lázních

Bohdanči nebo v blízkosti lokality Veselý kopec a ve Slatiňanech. Nedostatečné parkovací kapacity se nachází také v historických městech Českomoravského Pomezí např. Nové Hrady, Litomyšl, Polička a Svojanov.

Řešením se stává zkvalitnění a rozšíření parkovacích kapacit v daných oblastech. Nositely se stávají obce, soukromí investoři (majitelé pozemků).

Modernizace turistických stezek (cyklostezky, pěší stezky, hipostezky, lyžařské trasy aj.)

Cykloturistika, in-line bruslení, pěší turistika a běh na lyžích se řadí mezi nejoblíbenější sportovní činnosti na území Pardubického kraje. Proto by se měla věnovat pozornost rozšíření vybavenosti a služeb v této oblasti. Chybí například doplňková infrastruktura, jako jsou přístřešky, lavičky, nedostatek půjčoven a úschoven pro cyklisty. Dále by se měl zlepšit povrch některých stezek určených pro in-line bruslení, vybavení pro úpravu lyžařských tras. Občasným problémem se stává také kvalita značení. Chybějící infrastruktura je znázorněna v tabulce

Tabulka 10: Chybějící infrastruktura navázaná na turistické trasy

Pardubicko a Chrudimsko	Chybí zázemí pro cyklisty (úschovny, opravny), odpočívadla, půjčovny kol, in-line trasy. Narůstající poptávka po naučných pěších trasách a cyklotrasách.
Historická města Českomoravského Pomezí	Nedostatečná údržba lyžařských tras, chybí půjčovny kol, odpočívadla, Propojení Litomyšle a Vysokého Mýta cyklostezkou, in-line stezky.
Králicko	Odpočívadla, přístřešek na Králickém Sněžníku, údržba běžkařských a cyklistických tras.

Zdroj: [21]

Ubytovací zařízení

Ze statistik vyplívá, že na území kraje se vyskytuje vysoký průměrný počet lůžek na jeden pokoj v hromadných ubytovacích zařízeních, z čehož plyne i nižší kvalita těchto zařízení. Dále se tu vyskytuje velmi malý počet HUZ vyšší kvality (čtyřhvězdičkových a pěťhvězdičkových) což představuje omezenou nabídku pro náročnější klientelu. Další problém představuje nízká obsazenost lůžek v HUZ. Po evropském vzoru se zde stále více rozšiřuje poptávka po menších ubytovacích zařízeních (farmy, malé hotely) a ubytování v klidném prostředí. Následující tabulka znázorňuje nejčastější problémy ubytování v kraji.

Tab. 11: Nejčastější problémy v ubytování

Pardubicko a Chrudimsko	Nedostatek ubytování v soukromí, poptávka po menších kempech a levnějším ubytování (turistické ubytovny), nedostatek větších
Historická města Českomoravského Pomezí	Chybí levnější ubytovací zařízení, kemp (Toulovcovy Maštale), hotel se službami v Moravské Třebové, větší počet sezónních ubytovacích zařízení
Králicko	Chybí levné ubytování (kemp), HUZ pro více osob v Letohradě, potřeba modernizace HUZ.

Zdroj: [21]

Možnými řešeními jsou např. optimalizace ubytování levnější kategorie – turistické ubytovny, posílení ubytovacích zařízení vyšší kategorie (3* a výše) v oblastech, kde je poptávka po tomto typu ubytování. Vybudování kempů především v oblasti Králicko. Rozšíření vybavenosti ubytovacích zařízení o vybavení pro rodiny s dětmi, pro trávení volného času za špatného počasí, pro cyklisty a rozšíření nabídky ubytování v soukromí.

Nositeli jsou soukromí investoři a majitelé ubytovacích zařízení.

5.1.2 Oblast produktů cestovního ruchu

Pardubický kraj je navštěvován turisty pouze krátkodobě (bez přenocování), chybí zde především motivační programy pro cílové skupiny rodin s dětmi, organizované skupiny dětí a mládeže, seniorů a osob se zdravotním postižením. Jako potenciální možnosti se nabízí následující projekty.

Prodloužené víkendy

Mnoho turistů navštíví Pardubický kraj pouze na jeden den a nepřenocuje tu. Hlavním cílem je tedy motivace k prodlouženému pobytu prostřednictvím komplexních nabídek pro zajímavé strávení např. prodlouženého víkendu na území kraje. Iniciativa by měla vznikat především od ubytovacích zařízení ve spolupráci s dalšími zainteresovanými subjekty a to prostřednictvím ucelené nabídky, která by byla propagována prostřednictvím internetu, katalogů a informačních letáků.

Nabídka pro rodiny s dětmi [21]

Rodiny s dětmi byly zvoleny jako jedna z prioritních cílových skupin dokumentu *Strategie rozvoje Pardubického kraje*. Je to dáno především demografickým vývojem, jelikož v současné době se rodí děti silným populačním ročníkům. Na území Pardubického kraje se také nachází mnoho atraktivit vhodných pro tuto cílovou skupinu. Jako vhodné se nabízí

motivační programy typu famtripů pro organizace sdružující rodiny s dětmi (mateřská centra aj.), různé znalostní a výtvarné soutěže.

Organizované skupiny dětí a mládeže

Zaměření na tuto cílovou skupinu dětí a mládeže představuje novou distribuční cestu pro rozvoj cestovního ruchu v Pardubickém kraji. Tato skupina je vnímána jako jedna z prioritních a pro to je zapotřebí ji věnovat pozornost prostřednictvím nabídky, která je určena pro zástupce škol a subjektů působících v mimoškolním vzdělávání, umístěné např. v učitelských časopisech aj.

Senioři

Potenciální možnosti rozvoje cestovního ruchu v této oblasti vychází především ze současného stavu stárnutí populace a na něho reagujícími trendy z oblasti cestovního ruchu a marketingu. Cílem by mělo být zaměření se nejen na zdravé seniory, ale i vytvořit nabídku pro seniory, kteří trpí určitým handicapem, ale stále chtějí cestovat. Východiskem se opět stává ucelená nabídka orientující se na různé spolky sdružující seniory, prezentace na veletrzích pro seniory nebo propagace prostřednictvím medií (rozhlasu).

Handicapované osoby

Pardubický kraj disponuje i nabídkou pro výše uvedené handicapované osoby, důležitá je však pestrá nabídka s vhodnou doplňkovou infrastrukturou pro osoby se zdravotním postižením, dále pak propagace a informovanost o možnostech cestovního ruchu na území kraje.

Nositeli ve všech těchto pěti případech jsou ubytovací zařízení, turistická informační centra, Destinační společnost Východní Čechy, destinační organizace v turistických oblastech, občanská sdružení, obce a dobrovolné svazky obcí a v neposlední řadě poskytovatelé služeb v cestovním ruchu.

5.1.3 Oblast organizace, vzdělávání a komunikace

Vzhledem ke stále rostoucí konkurenci mezi jednotlivými poskytovateli služeb v cestovním ruchu i mezi jednotlivými regiony, nabývá komplexnost služeb, provázanost atraktivit, atrakcí a propagace destinací velkého významu. Klíčovým faktorem se stávají lidské zdroje. Rozvoj lidských zdrojů se stal jednou z priorit Ministerstva pro Místní rozvoj České republiky.[21]

Současný stav poukazuje na nedostatečnou připravenost absolventů oboru cestovního ruchu, neochotu zaměstnavatelů podílet se na jejich vzdělávání a nedostatek komunikace mezi organizacemi cestovního ruchu, proto se nabízejí následující možnosti, které by pozitivně podpořily rozvoj cestovního ruchu na území Pardubického kraje.

Podpora vzdělávání a lidských zdrojů

V Pardubickém kraji jsou středoškolské obory cestovního ruchu vnímány pozitivně, jejich naplněnost je vysoká podobně jako uplatnitelnost absolventů těchto oborů. Přesto však zaměstnavatelé upozorňují na jejich praktickou nepřipravenost. Velkou slabinou je neznalost cizích jazyků, což je pro cestovní ruch klíčové. Další bariéru tvoří zaměstnavatelé, kteří neumožňují svým zaměstnancům další vzdělávání ani je k tomu nemotivují.

Proto je zapotřebí investic do oblasti lidských zdrojů např. prostřednictvím zvýšení prestiže zaměstnání v cestovním ruchu, kvality, motivace a profesionality zaměstnanců v cestovním ruchu. Další alternativou je posílení spolupráce mezi středními odbornými školami a provozovateli služeb v cestovním ruchu formou podpory absolventských programů v cestovním ruchu, vzdělávací a rekvalifikační kurzy pro zaměstnance v cestovním ruchu aj. Nositeli jsou v tomto případě Pardubický kraj, Destinační společnost Východní Čechy a střední odborné školy zaměřené na cestovní ruch v Pardubickém kraji.

Organizace cestovního ruchu

Na území Pardubického kraje působí kromě krajské organizace Destinační společnost Východní Čechy ještě lokální organizace v turistických oblastech Králický Sněžník a Orlické hory – Podorlicko, v oblasti Českomoravského Pomezí působí dobrovolný svazek obcí se stejným názvem. Všechny tyto organizace zaštiťující cestovní ruch jsou členy Destinační společnosti Východní Čechy. Dále pak celkem 40 turistických informačních center, které spravují celé území kraje a jsou spolufinancována Pardubickým krajem. Jednou, již zavedenou možností, je existence bodového systému, jehož prostřednictvím lze udělit danému TIC např. srážkové body za neúplné a neaktuální informace poskytované na jeho domovské stránce. Jako další možnosti jsou vnímány např. změny otevírací doby TIC, která je nyní poměrně nedostačující především mimo hlavní turistickou sezónu a rozšíření nabídky pro návštěvníky.

Nositeli jsou Destinační společnost Východní Čechy, Pardubický kraj, turistické oblasti a turistická informační centra.[21]

Posílení komunikace

Velkou bariérou stále zůstává nespolupráce subjektů působících v cestovním ruchu a vnímání potencionálních partnerů jako konkurenci. Proto je nezbytně nutná spolupráce se sousedními kraji, Polskem a také spolupráce subjektů působících v cestovním ruchu.

Nositeli jsou opět Destinační společnost Východní Čechy, Pardubický kraj, obce a dobrovolné svazky obcí.

Jednou ze stávajících možností se stalo již podepsané memorandum o spolupráci v oblasti cestovního ruchu mezi Pardubickým a Královehradeckým krajem.

5.1.4 Oblast informačních systémů a marketing

Regionální informační systém je chápán jako soubor informačních zdrojů, ze kterých návštěvník čerpá potřebné informace a pomocí kterých je směřován k turistickým cílům. Do této skupiny patří např. turistická informační centra, informační a propagační materiály, internetové portály a turistická značení.[21]

Rozšíření služeb turistických informačních center

Turistická centra představují hlavní zdroj informací pro své návštěvníky, nemají však non-stop otevírací dobu a v období mimo hlavní turistickou sezónu je u většiny z nich omezená provozní doba. Řešení představuje instalace samoobslužných kiosků v místech vyšší koncentrace turistů nebo možnost stahování požadovaných informací prostřednictvím služby Blueinfo do mobilních telefonů.

Podpora internetových turistických portálů

Internet představuje jednu z nejvyhledávanějších možností turistických informací, proto je snahou tyto portály rozšiřovat a propagovat.

Optimalizace turistických značení

Zahrnují v sobě značení pěších tras, cyklistických a cykloturistických tras, dále pak hipostezek a lyžařských tras.

Řešením se stává doplnění a optimalizace značení těchto tras (doznačení turistických cílů prostřednictvím hnědých informačních tabulí). Co se týče pěších tras, velmi dobře funguje značení prostřednictvím Klubu českých turistů. Cyklistické a cykloturistické trasy jsou značeny převážně prostřednictvím dobrovolných svazků obcí. Toto značení udržuje také Klub

českých turistů za finanční podpory Pardubického kraje. Lyžařské trasy jsou značeny pomocí strojové údržby, podmínkou však je doplnění vhodnou infrastrukturou. Jezdecké trasy musí být oddělené od pěších a cyklistických tras a zároveň podpořené vhodnou infrastrukturou pro jezdeckou turistiku.

Marketingová podpora a propagace

Různé motivační systémy tvoří podporu cestovního ruchu v tradičních destinacích. Vytvořením těchto pro návštěvníky zajímavých a provázaných služeb s určitým zvýhodněním vede ke zvýšení návštěvnosti Pardubického kraje.

Jednou z možností se stává podpora prodeje prostřednictvím různých slevových a motivačních systémů pro návštěvníky kraje, soutěže, geocaching, adresné oslovení subjektů sdružující prioritní cílové skupiny, zvýšení podvědomí o nabídce Pardubického kraje.

Nositeli v těchto všech případech jsou Destinační Společnost Východní Čechy, destinační organizace v turistických oblastech, KČT, obce a dobrovolné svazky obcí.

5.2 Vlastní dotazníkové šetření

Vlastní dotazníkové šetření se zaměřuje na současný stav cestovního ruchu v Pardubickém kraji. Jeho cílem bylo zjistit, zda se výše uvedené oblasti, které ovlivňují podporu cestovního ruchu v Pardubickém kraji, shodují s názory stávajících, ale i potencionálních návštěvníků kraje.

Šetření probíhalo dva týdny v měsíci dubnu a celkem bylo osloveno 72 obyvatel místních, ale i z okolních krajů. Dotazování probíhalo osobně nebo v elektronické podobě (sociální sítě, e-mailem). Dotazník obsahoval celkem 23 otázek a jeho úkolem bylo zjistit následující informace:

- Sociodemografické informace (věk, pohlaví)
- Způsob poznávání a organizace cesty dané oblasti
- Oblíbené atraktivity
- Kvalitu poskytovaných služeb
- Dostatečnost propagace a informací o dané oblasti

Získané informace vyjádří názory návštěvníků na spokojenost s cestovním ruchem v kraji, popřípadě co by se na něm změnili.

5.2.1 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Bydlíte v Pardubickém kraji?

Tab. 12: Odpovědi na otázku č. 1

Odpověď	Počet	%
Ano	46	64
Ne	26	36

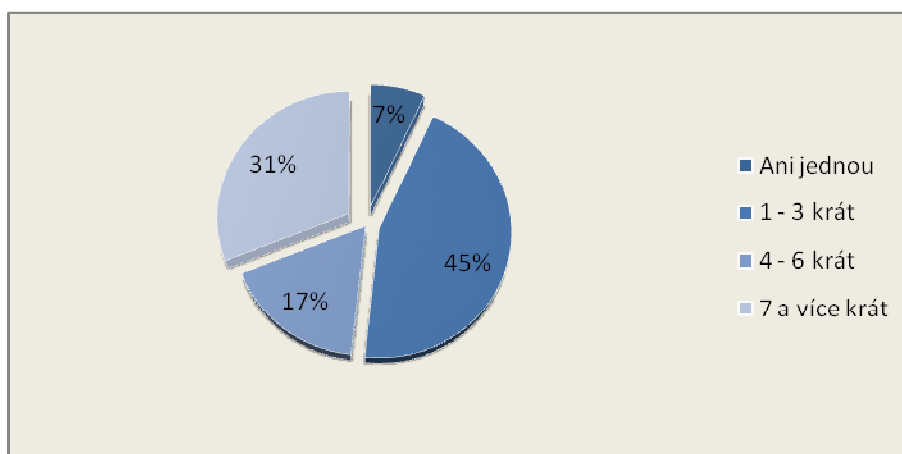
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: Kolikrát v roce navštívíte Pardubický kraj?

Tab. 13: Odpovědi na otázku č. 2

Odpověď	Počet	%
Ani jednou	2	3
1 - 3 krát	13	18
4 - 6 krát	5	7
7 a více krát	9	13

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 6: Grafické vyjádření otázky č. 2

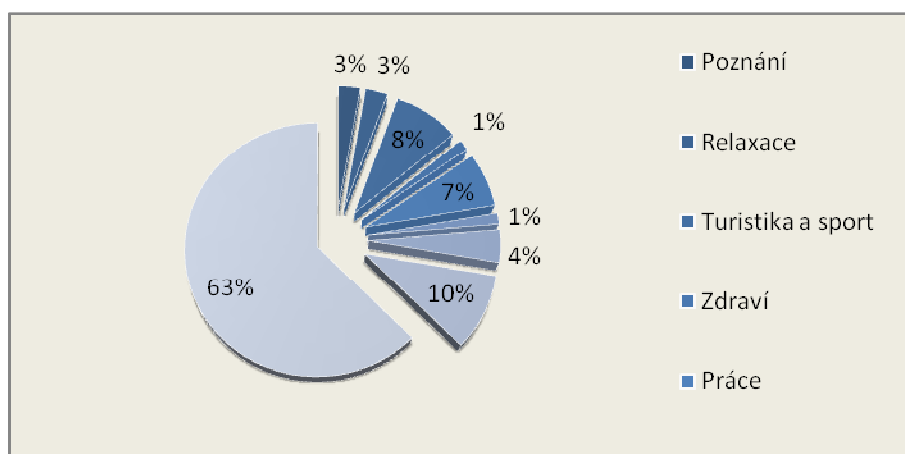
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 3: Nejčastější motiv návštěvy Pardubického kraje

Tab. 14: Odpovědi na otázku č. 3

Odpověď	Počet	%
Poznání - návštěvy turistických atraktivit, kultura, historie, architektura atd.	2	3
Relaxace - procházky, rekreační pobyt v přírodě, odpočinek atd.	2	3
Turistika a sport - pěší turistika, cykloturistika, hipoturistika, vodáctví, lyžování atd.	6	8
Zdraví - lázně, léčení, rehabilitace atd.	1	1
Práce - služební cesta, školení, konference atd.	5	7
Zábava - společenské aktivity, hry, noční život, gastronomie atd.	1	1
Nákupy	3	4
Návštěva přátel a příbuzných	7	10
Jiné	45	63

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 7: Grafické vyjádření otázky č. 3

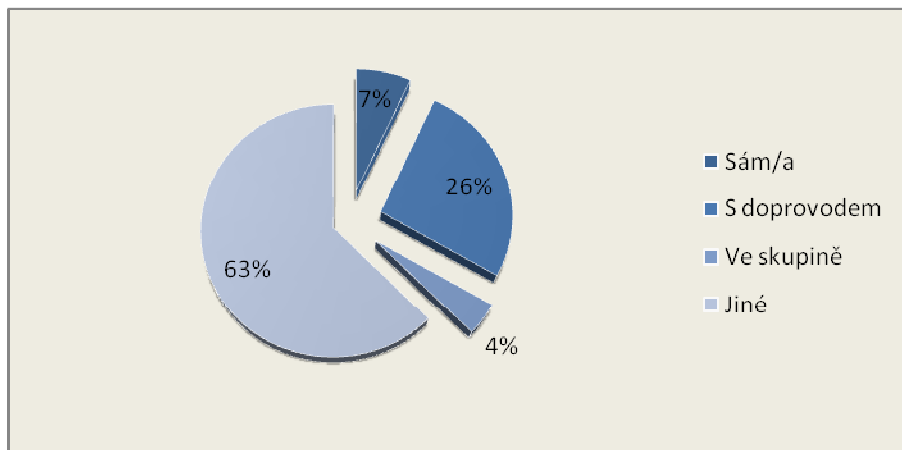
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 4: Cestoval/a jste:

Tab. 15: Odpovědi na otázku č. 4

Odpověď	Počet	%
Sám/a	5	7
S doprovodem (rodina, partner, asistent, kolega)	19	26
Ve skupině	3	4
Jiné	45	63

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 8: Grafické vyjádření otázky č. 4

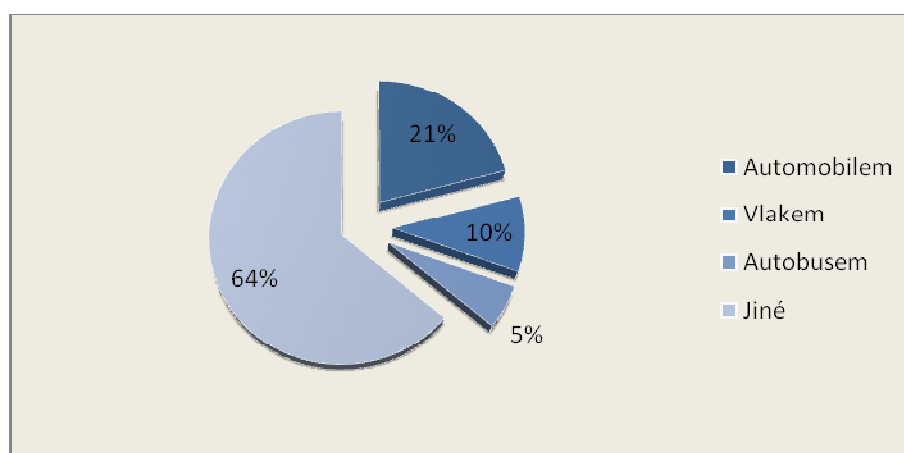
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 5: Jak jste do Pardubického kraje přijel/a?

Tab. 16: Odpovědi na otázku č. 5

Odpověď	Počet	%
Automobilem	15	21
Vlakem	7	10
Autobusem	4	6
Jiné	46	64

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 9: Grafické vyjádření otázky č. 5

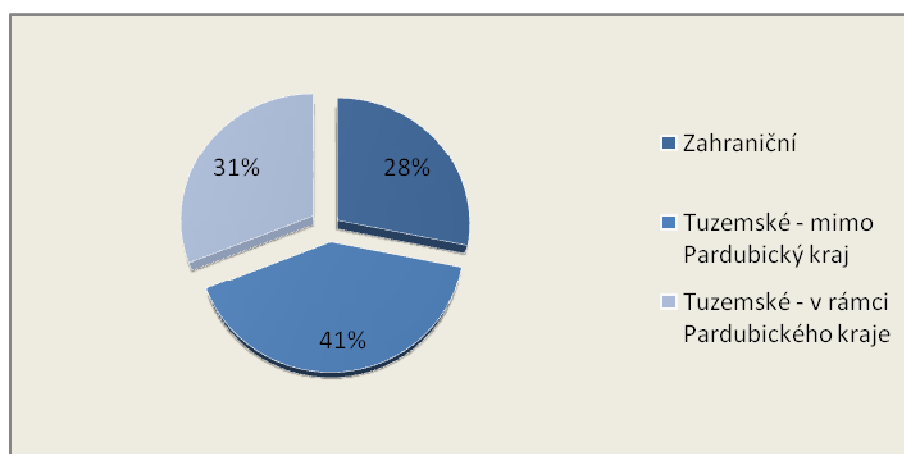
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 6: Upřednostňujete cestování?

Tab. 17: Odpovědi na otázku č. 6

Odpověď	Počet	%
Zahraniční	20	28
Tuzemské - mimo Pardubický kraj	29	40
Tuzemské - v rámci Pardubického kraje	22	31

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 10: Grafické vyjádření otázky č. 6

Zdroj: vlastní zpracování

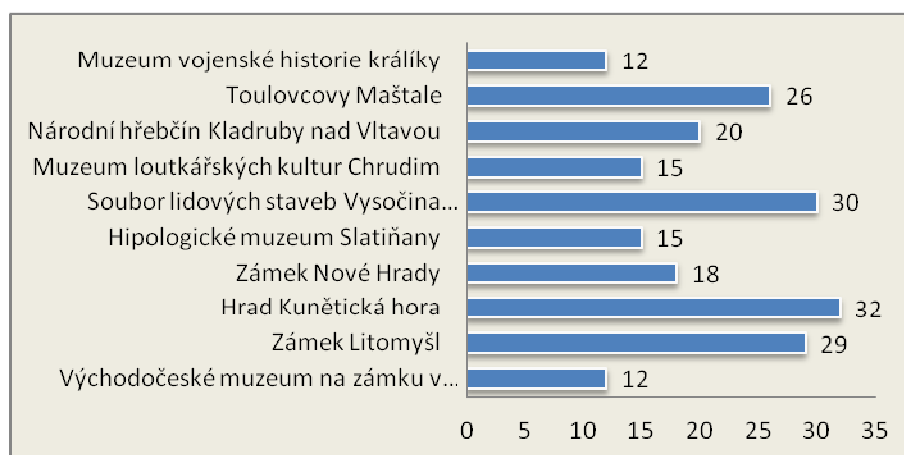
Otázka 7: Vyberte z níže uvedených možností tři z vašeho pohledu nejatraktivnější památky Pardubického kraje.

Tab. 18: Odpovědi na otázku č. 7

Odpověď	Počet	%
Východočeské muzeum na zámku v Pardubicích	12	17
Zámek Litomyšl	30	42
Hrad Kunětická hora	32	44
Zámek Nové Hrady	19	26
Hipologické muzeum Slatiňany	15	21
Soubor lidových staveb Vysočina (skanzen Veselý kopec a Betlém Hlinsko)	30	42
Muzeum loutkářských kultur Chrudim	15	21
Národní hřebčín Kladruby nad Vltavou	20	28
Toulovcovy Maštale	26	38
Muzeum vojenské historie Králíky	12	17

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 11: Grafické vyjádření otázky č. 7

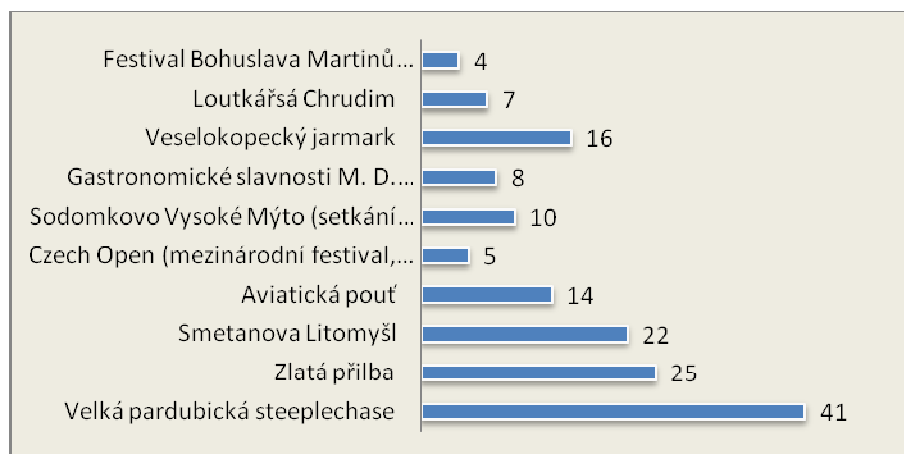
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 8: Vyberte z níže uvedených možností dvě z vašeho pohledu nejzajímavější společenské akce v kraji.

Tab. 19: Odpovědi na otázku č. 8

Odpověď	Počet	%
Velká pardubická steeplechase	41	58
Zlatá přilba	25	35
Smetanova Litomyšl	22	31
Aviatická pouť	14	20
Czech Open (mezinárodní festival, šachu, bridže a her)	5	7
Sodmkovo Vysoké Mýto (setkání historických vozů)	10	14
Gastronomické slavnosti M. D. Rettigové	8	11
Veselokopecký jarmark	16	23
Loutkářská Chrudim	7	10
Festival Bohuslava Martinů (mezinárodní pěvecký festival)	4	6

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 12: Grafické vyjádření otázky č. 8

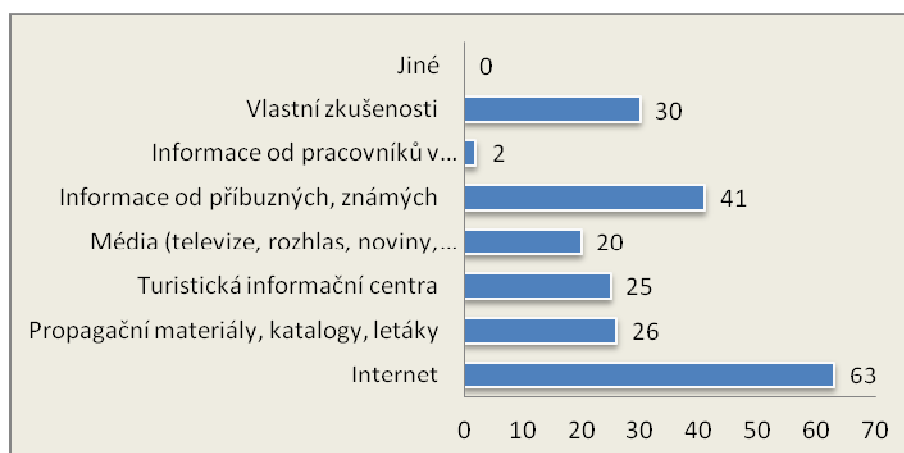
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 9: Uved'te tři nejčastější způsoby, kterými získáváte informace o cestování?

Tab. 20: Odpovědi na otázku č. 9

Odpověď	Počet	%
Internet	63	89
Propagační materiály, katalogy, letáky	26	37
Turistická informační centra	25	35
Média (televize, rozhlas, noviny, časopisy)	20	28
Informace od příbuzných, známých	41	58
Informace od pracovníků v cestovním ruchu (cestovní kanceláře, agentury)	2	3
Vlastní zkušenosti	30	42
Jiné	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

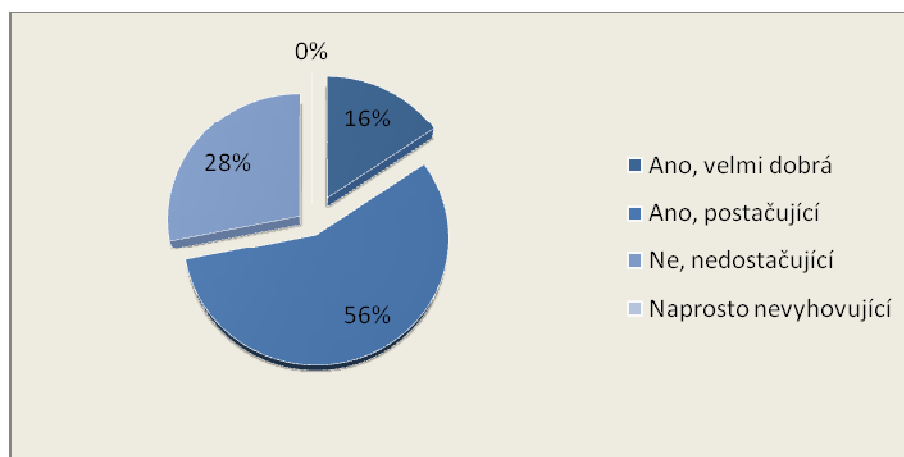

Obrázek 13: Grafické vyjádření otázky č. 9

Otázka 10: Myslíte si, že propagace kraje je dostatečná?**Tab. 21: Odpovědi na otázku č. 10**

Odpověď	Počet	%
Ano, velmi dobrá	11	15
Ano, postačující	40	56
Ne, nedostačující	20	28
Naprosto nevyhovující	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

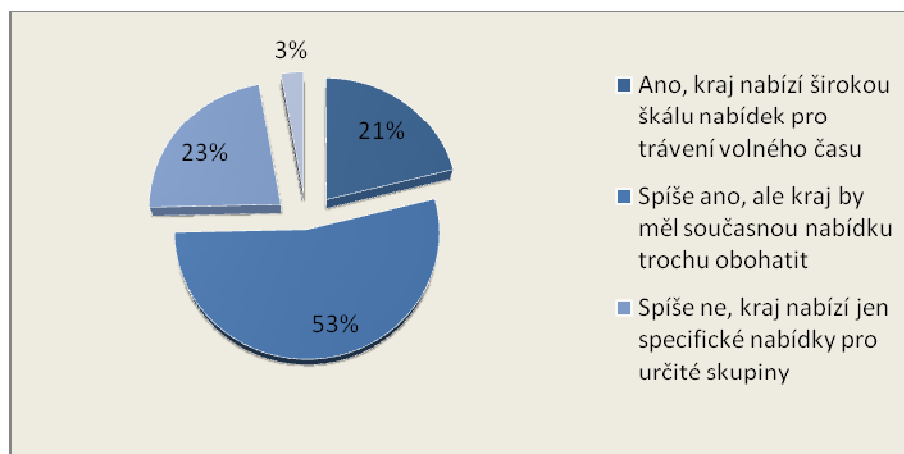
Obrázek 14: Grafické vyjádření otázky č. 10

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 11: Jste spokojena s nabídkou turistických programů a balíčků?**Tab. 22: Odpovědi na otázku č. 11**

Odpověď	Počet	%
Ano, kraj nabízí širokou škálu nabídek pro trávení volného času	15	21
Spíše ano, ale kraj by měl současnou nabídku trochu obohatit	38	53
Spíše ne, kraj nabízí jen specifické nabídky pro určité skupiny	16	22
Ne, nabídka se mi zdá naprosto nedostačující	2	3

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 15: Grafické vyjádření otázky č. 11

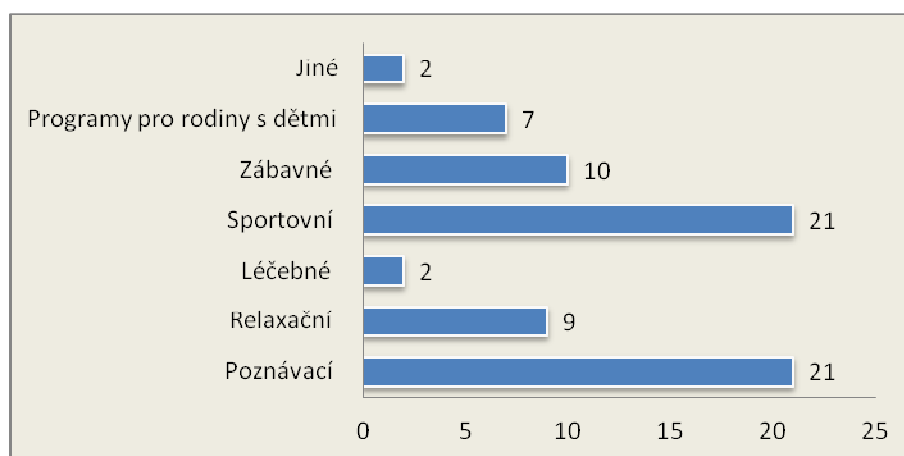
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 12: Jaký typ programů upřednostňujete?

Tab. 23: Odpovědi na otázku č. 12

Odpověď	Počet	%
Poznávací - památky, historie, architektura	21	29
Relaxační - masáže, odpočinek	9	13
Léčebné - lázně, rehabilitace	2	3
Sportovní - pěší turistika, cykloturistika, lyžování aj.	21	29
Zábavné - společenské akce, adrenalinové zážitky	10	14
Programy pro rodiny s dětmi	7	10
Jiné	2	3

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 16: Grafické vyjádření otázky č. 12

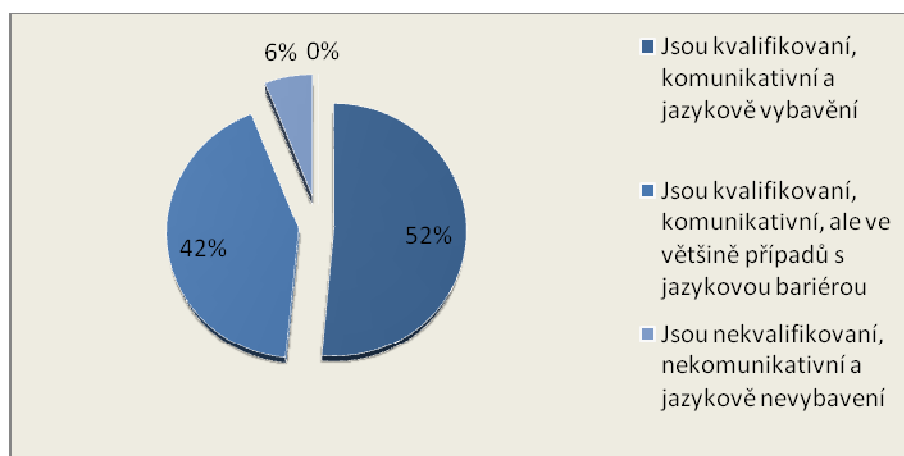
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 13: Jak hodnotíte pracovníky cestovního ruchu?

Tab. 24: Odpovědi na otázku č. 13

Odpověď	Počet	%
Jsou kvalifikovaní, komunikativní a jazykově vybavení	34	47
Jsou kvalifikovaní, komunikativní, ale ve většině případů s jazykovou bariérou	28	39
Jsou nekvalifikovaní, nekomunikativní a jazykově nevybavení	4	6
Jiné	0	8

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 17: Grafické vyjádření otázky č. 13

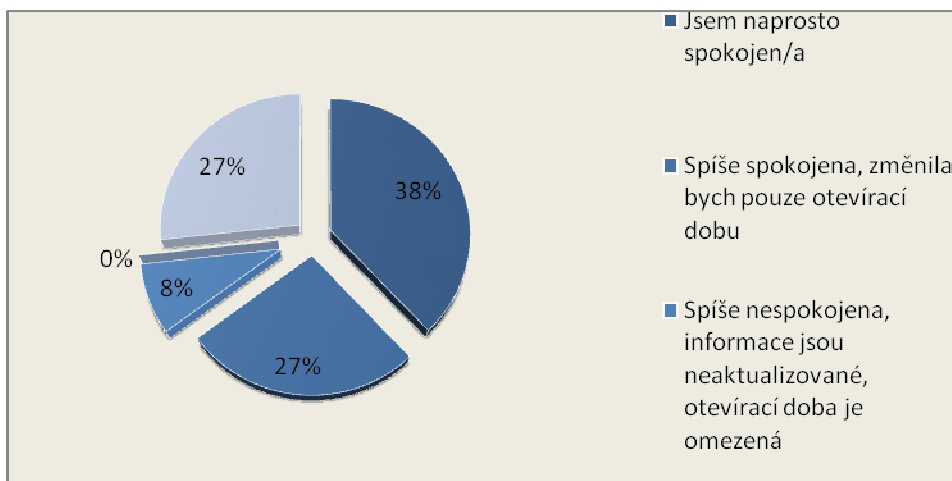
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 14: Jak hodnotíte služby turistických informačních center?

Tab. 25: Odpovědi na otázku č. 14

Odpověď	Počet	%
Jsem naprosto spokojen/a	27	38
Spíše spokojena, změnila bych pouze otevírací dobu	19	26
Spíše nespokojena, informace jsou neaktualizované, otevírací doba je omezená	6	8
Naprosto nespokojen/a	0	0
Nevím, jejich služby nevyužívám	19	26

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 18: Grafické vyjádření otázky č. 14

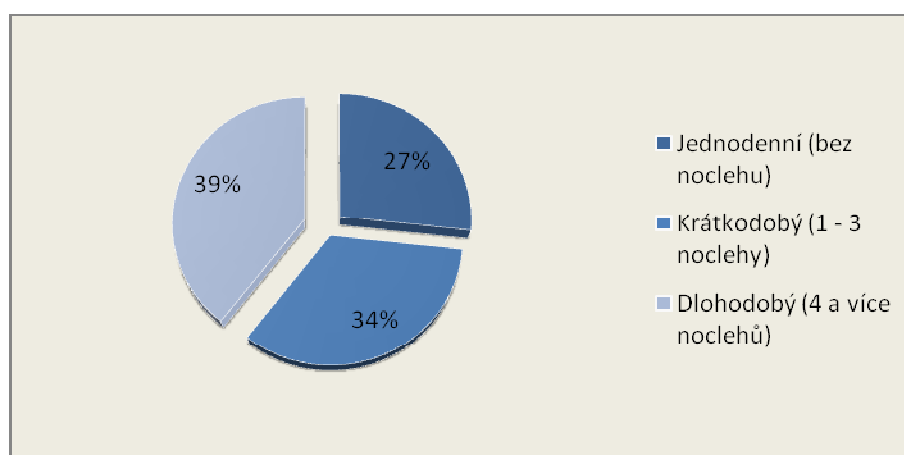
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 15: Jakou délku pobytu či trávení voleného času v Pardubickém kraji upřednostňujete?

Tab. 26: Odpovědi na otázku č. 15

Odpověď	Počet	%
Jednodenní (bez noclehu)	19	26
Krátkodobý (1 - 3 noclehy)	24	33
Dlouhodobý (4 a více noclehů)	28	39

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 19: Grafické vyjádření otázky 15

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 16: Jak hodnotíte nabídku hromadných ubytovacích zařízení?

Tab. 27: Odpovědi na otázku č. 16

Odpověď	Počet	%
V kraji se vyskytuje velké množství HUZ (kapacitně nevyužitelné)	9	13
V kraji je dostatečný počet HUZ	22	31
V kraji je nedostatečný počet HUZ (poptávka převyšuje nabídku)	5	7
Nevím, nemám přehled	35	49

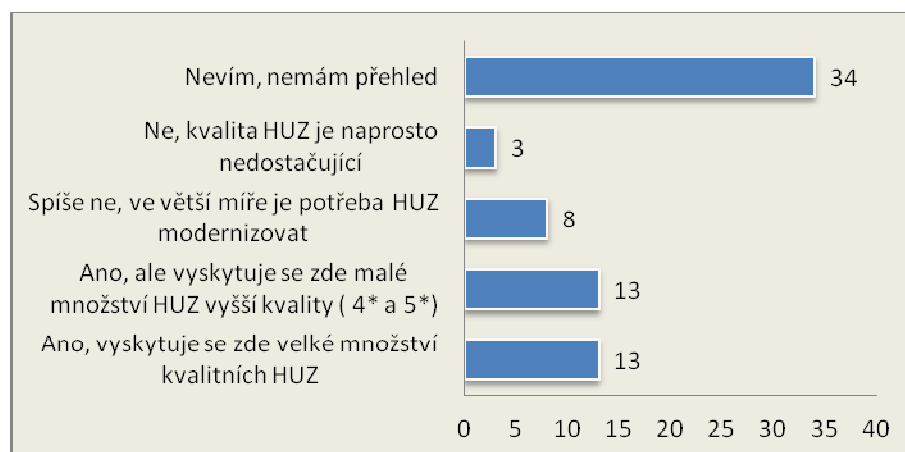
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 17: Myslíte si, že kvalita HUZ je dostatečná?

Tab. 28: Odpovědi na otázku č. 17

Odpověď	Počet	%
Ano, vyskytuje se zde velké množství kvalitních HUZ	13	18
Ano, ale vyskytuje se zde malé množství HUZ vyšší kvality (4* a 5*)	13	18
Spíše ne, ve větší míře je potřeba HUZ modernizovat	8	11
Ne, kvalita HUZ je naprosto nedostačující	3	4
Nevím, nemám přehled	34	47

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 20: Grafické vyjádření otázky č. 17

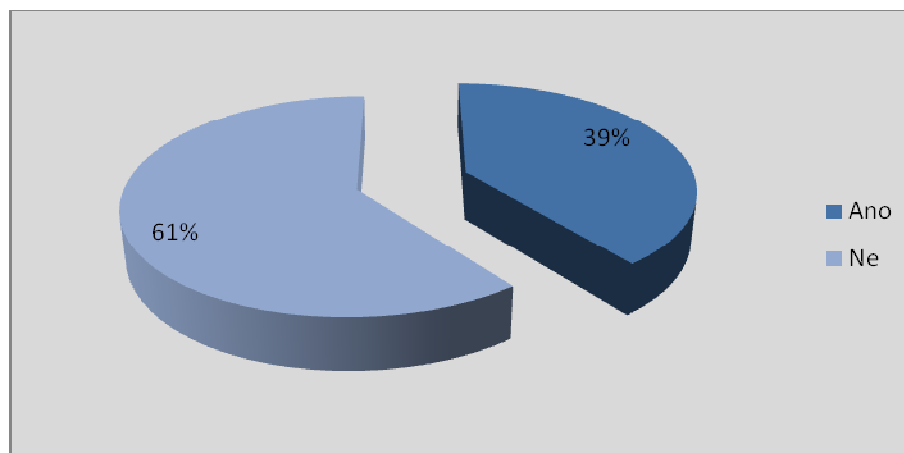
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 18: Jste spokojen/a s úrovní dopravní infrastruktury?

Tab. 29: Odpovědi na otázku č. 18

Odpověď	Počet	%
Ano	28	39
Ne	43	61

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 21: Grafické vyjádření otázky č. 18

Zdroj: vlastní zpracování

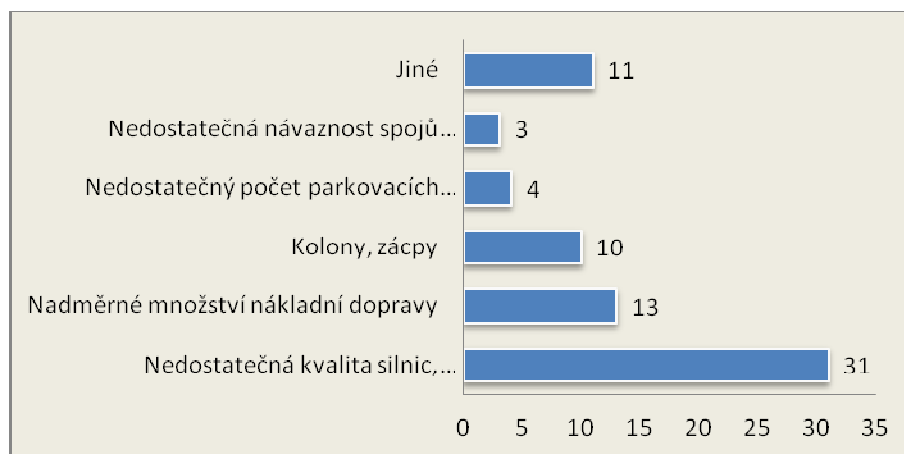
Otázka 19: Jak hodnotíte dopravní infrastrukturu?

Tab. 30: Odpovědi na otázku č. 19

Odpověď	Počet	%
Nedostatečná kvalita silnic, především II. a III. třídy	31	43
Nadměrné množství nákladní dopravy	13	18
Kolony, zácpy	10	14
Nedostatečný počet parkovacích míst v turistických oblastech	4	6
Nedostatečná návaznost spojů veřejné dopravy	3	4
Jiné	11	15

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 22: Grafické vyjádření otázky č. 19

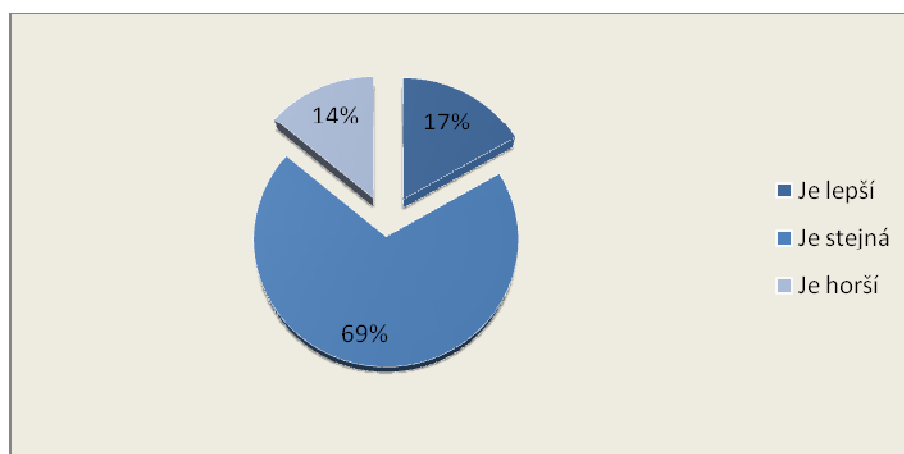
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 20: Srovnajte úroveň informací a přístupností Pardubického kraje s ostatními kraji v ČR.

Tab. 31: Odpovědi na otázku č. 20

Odpověď	Počet	%
Je lepší	12	16
Je stejná	50	69
Je horší	10	13

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 23: Grafické vyjádření otázky č. 20

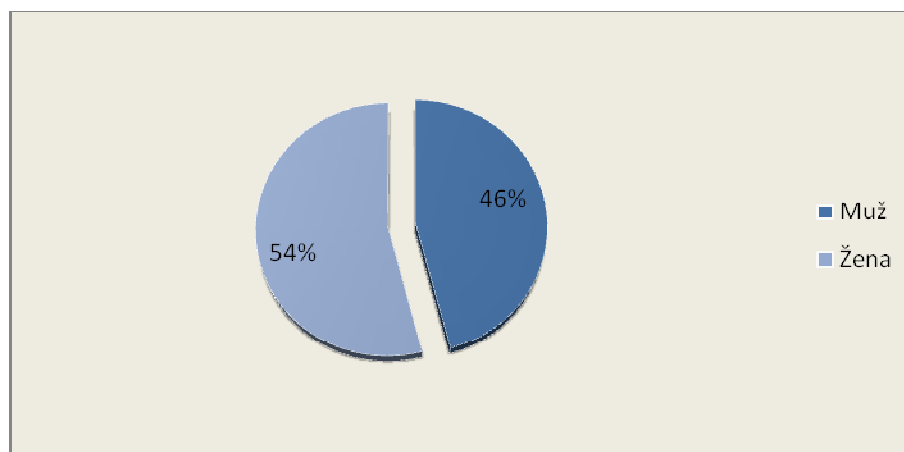
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 21: Jakého jste pohlaví?

Tab. 32: Odpovědi na otázku č. 21

Odpověď	Počet	%
Muž	33	45
Žena	39	55

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 24: Grafické vyjádření otázky č. 21

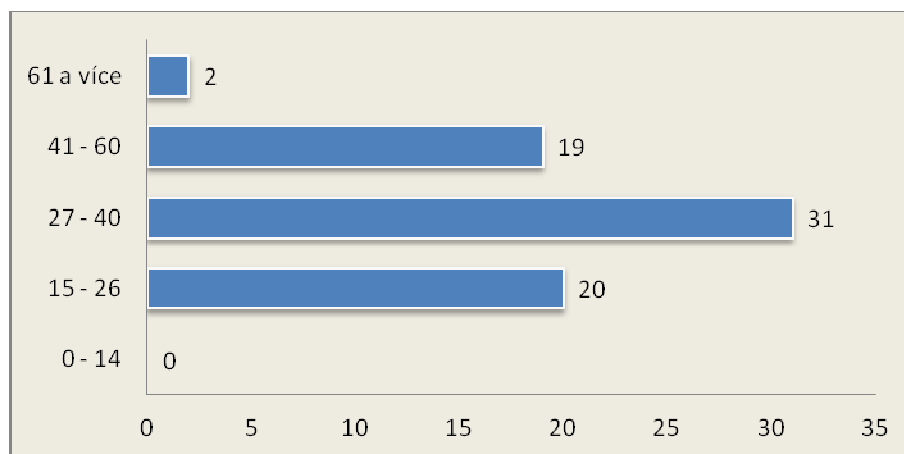
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka 22: Kolik je vám let?

Tab. 33: Odpovědi na otázku č. 22

Odpověď	Počet	%
0 - 14	0	0
15 - 26	20	28
27 - 40	31	43
41 - 60	19	27
61 a více	2	2

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 25: Grafické vyjádření otázky č. 22

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.2 Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření

Z celkového počtu 72 vyplněných dotazníků vyplývá, že volný čas v Pardubickém kraji tráví převážně místní obyvatelé, pouze 26 dotázaných respondentů pochází z krajů okolních. Věkové složení účastníků cestovního ruchu bylo nejčastěji (43%) v rozmezí 27 – 40 let, za ním následovaly s téměř identickým počtem hlasů skupiny mladých lidí od 15 do 26 let (20%) a lidé ve věku 41 – 60 let (19%). Dále bylo zjištěno, že návštěvníci se do kraje opakovaně vrací a upřednostňují spíše dlouhodobé pobyty (4 a více noclehů) než jak uvádějí statistiky.

Za nejatraktivnější památky v Pardubickém kraji označují Hrad Kunětická hora (48%), Zámek Litomyšl (42%) a Soubor lidových staveb Vysočina (42%). Dále se pak z jejich pohledu nejzajímavější společenskou akcí stává Velká pardubická steeplechase (58%), Zlatá přilba (35%) a Smetanova Litomyšl (31%).

Nejčastěji své cesty návštěvníci plánují prostřednictvím internetu (89%) nebo dbají na doporučení svých příbuzných a známých a v neposlední řadě také podle vlastních zkušeností.

Podle 56% dotazovaných účastníků je propagace kraje dostatečná. S nabídkou programů a balíčků cestovního ruchu je spíše spokojeno 53% respondentů, zcela nespokojení jsou jen 3%.

Nejoblíbenější formou cestovního ruchu v Pardubickém kraji se stejným poměrem stal sportovní cestovní ruch (21%) a kulturně poznávací cestovní ruch (21%).

Téměř 47% dotazovaných považuje pracovníky cestovního ruchu za komunikativní, kvalifikované bez jazykové bariéry, 39% je považuje za kvalifikované a komunikativní, avšak s jazykovou bariérou.

S nabídkou služeb turistických informačních center je naprosto spokojena většina návštěvníků kraje (38%), pouze 26% by změnilo jejich otevírací dobu, zbylých 26% jejich služby nehodnotilo, jelikož je nevyužívá.

Kvalitu a kapacitu hromadných ubytovacích zařízení nebylo schopno hodnotit 49% dotazovaných, 18% by upřednostňovalo HUZ vyšší kvality, stejný počet hlasů (18%) vyjadřuje spokojenost s kvalitou HUZ.

Největší nespokojenost vyjádřili respondenti s dopravní infrastrukturou (60%). Nejvíce jim vadí nedostatečná kvalita silnic (43%) a nadměrné množství nákladní dopravy (18%).

V celkovém srovnání informací a přístupností (doprava, TIC, ubytování aj.) hodnotí Pardubický kraj na stejné úrovni jako ostatní kraje České republiky celých 69 % dotazovaných.

Z celkového hodnocení vyplývá, že údaje o stávajících bariérách, které jsou uvedeny v dokumentu *Strategie cestovního ruchu v Pardubickém kraji*, se zcela neshodují s názory dotazovaných. V následující tabulce jsou tyto rozpory znázorněny.

Tab. 35 - Porovnání názorů na bariéry cestovního ruchu v Pardubickém kraji

Pardubický kraj	Respondenti dotazníkového šetření
<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečná propagace kraje • nedostatek turistických programů a balíčků • nedostatečná kvalifikace pracovníků CR • nedostatečná kvalita a počet HUZ • nedostatečná nabídka služeb TIC • nedostatečná kvalita dopravní infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> • dostatečná propagace kraje • dostatečný počet turistických programů • dostatečná kvalifikace pracovníků CR • ve většině nejsou schopni hodnocení • dostatečná nabídka služeb TIC • nedostatečná kvalita dopravní infrastruktury

Zdroj: vlastní zpracování

Z dotazníkového šetření dále vyplývá, že Pardubický kraj je navštěvován především lidmi v aktivním věku za účelem sportovního a kulturně poznávacího ruchu. Proto by se měla věnovat pozornost především rozvoji infrastruktury cestovního ruchu v podobě budování a modernizace cyklostezek, in-line stezek, hiposteze, pěších tras apod.

ZÁVĚR

Cestovní ruch se stává novodobým fenoménem současného života moderní společnosti. Kromě ekonomického významu, pozitivně ovlivňuje i další lidské činnosti. Podílí se na sociálním rozvoji, podporuje mezinárodní prosperitu a porozumění. Každoročně opouštějí v rámci cestovního ruchu dočasně svá obydlí velká množství lidí za účelem poznání nových lidí a kultur, vzdělávání, trávení volného času v podobě sportu či rekreace.

Cílem bakalářské práce bylo vysvětlit a charakterizovat cestovní ruch, analyzovat jeho současný stav v Pardubickém kraji, nalézt možné bariéry a navrhnout potenciální možnosti jeho rozvoje.

V práci byly vymezeny teoretické aspekty cestovního ruchu, následně byl charakterizován Pardubický kraj z hlediska vybraných fyzicko – geografických a socio – demografických podmínek.

Dále byla provedena analýza současného stavu cestovního ruchu v Pardubickém kraji, která se zaměřovala především na infrastrukturu cestovního ruchu a návštěvnost. Obsahovala i SWOT analýzu silných a slabých stránek, možných příležitostí a hrozeb z hlediska cestovního ruchu. Součástí této analýzy se staly i projekty podporované ze strukturálních fondů EU a grantových programů Pardubického kraje. Z této analýzy vyplynulo, že Pardubický kraj patří mezi nejméně oblíbené kraje České republiky a náleží mu poslední místo návštěvnosti v mezikrajském srovnání. Přitom se na jeho území nachází velký potenciál přírodních a kulturně- historických atraktivit. Hlavní překážky byly zjištěny v nedostatečné a nekvalitní infrastruktuře cestovního ruchu, ve vzájemné spolupráci a komunikaci s okolními kraji a subjekty cestovního ruchu.

Závěrečná část byla věnována vymezení stávajících bariér a potencionálních možností rozvoje cestovního ruchu, jejíž součástí se stalo i dotazníkové šetření, které na tuto problematiku navazovalo.

Na základě vlastního dotazníkového šetření jsem porovнала a zhodnotila názory návštěvníků kraje na stávající bariéry cestovního ruchu, které jsou uváděny v dokumentu *Strategie cestovního ruchu v Pardubickém kraji* a navrhla potencionální možnosti podporující rozvoj cestovního ruchu na jeho území. Z výsledků vyplynulo, že nejvhodnější by bylo podporovat především sportovně – turistický cestovní ruch budováním a modernizací sítí cyklistických tras a naučných stezek, které by byly snadno přístupné pro rodiny s dětmi i handicapované osoby. Zvýšená pozornost by měla být věnována i zkvalitnění a modernizaci

dopravní infrastruktury, která je klíčová pro dosažení turistických cílů v kraji. V určitých oblastech je také zapotřebí vybudovat chybějící ubytovací zařízení pro vyšší počet osob či navýšit počet poptávaných ubytovacích zařízení vyšší kvality. Domnívám se, že přínosem pro rozvoj cestovního ruchu by se také staly různé turistické programy v podobě slev a akcí, které by zajistily dlouhodobější pobyt návštěvníků, kteří dle statistik v Pardubickém kraji stráví nejčastěji pouze jeden den bez přenocování a preferují cestovní ruch spíše mimo Pardubický kraj.

Právě tyto skutečnosti společně s dostatečnou propagací v rámci celé České republiky mohou pozitivně ovlivnit návštěvnost Pardubického kraje a tím i podpořit následný rozvoj cestovního ruchu.

Doufám, že tato práce bude přínosná nejen pro subjekty působící v cestovním ruchu, jelikož ukazuje na existující nedostatky, ale i možné příležitosti, které by pozitivně ovlivnily rozvoj cestovního ruchu v kraji, stejně tak i pro stávající, ale i potenciální návštěvníky tím, že poukazuje na přírodní a kulturně – historické atraktivity, které se na území Pardubického kraje bezesporu nacházejí.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] JINDROVÁ, Jarmila, a kol. *Cestovní ruch: Základy*. Praha: Oeconomica, 2009. 122 s.
- [2] HRALA, Václav. *Geografie cestovního ruchu*. Praha 7 : IDEA SERVIS, 2002. 173 s. IBSN 80-85970-36-8.
- [3] HESKOVÁ, Marie, a kol. *Cestovní ruch: Pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2011. 216 s. IBSN 978-80-7373-107-6.
- [4] RYGLOVÁ, Kateřina; BURIAN, Michal; VAJČNEROVÁ, Ida. *Cestovní ruch: Podnikatelské principy a příležitosti v praxi*, Praha: Grada, 2011. 216 s. IBSN 978-80-247-4039-3.
- [5] *CzechTourism* [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <<http://www.czechtourism.cz/>>
- [6] VYSTOUPIL, Jiří; ŠAUER, Martin. *Cestovní ruch: Základy cestovního ruchu*, Brno: Masarykova univerzita, 2006. 163 s. IBSN 80-210-4205-2.
- [7] Collection of Tourism Expenditure Statistics. *Technical Manual* [online]. World Tourism Organisation, 1995 [cit. 2013-03-15]
- [8] DROBNÁ, Daniela; MORÁVKOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2004. 205s. 80-7168-901-7.
- [9] Časové řady, cestovní ruch. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce/nsf/i/cru_cr>
- [10] Regionální operační program NUTS II Severovýchod. *Rada-severovýchod* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.rada-severovýchod.cz/regionalni-operacni-program-nuts-ii-sv>>
- [11] Operační programy 2014-2020. *Strukturální fondy* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/kohezni-politika-EU>>
- [12] Program rozvoje venkova 2014-2020. *Eagri* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-období-2014/>>

- [13] Organizace cestovního ruchu; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, analytická část. *Vychodni-cechy* [online]. 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <<http://www.vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [14] Vybrané top turistické cíle. *Pardubický kraj* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17] Dostupné z:<<http://www.pardubickykraj.cz/odbor-rozvoje-fondu-eu-cestovniho-ruchu-a-sportu> >
- [15] Specializace turistických oblastí; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, analytická část. *Vychodní-cechy* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <<http://www.vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [16] Kapacita a návštěvnost Pardubického kraje. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajkapitola/53101112r/2012-16>>
- [17] SWOT analýza Pardubického kraje; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, analytická část. *Vychodni-cechy* [online] 2013 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <<http://vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [18] Strategické cíle; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, návrhová část. *Vychodni-cechy* [online] 2013 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <<http://vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [19] Grantové programy Pardubického kraje. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/podpora_regionalniho_rozvoje_v_pardubickem_kraji.aspx>
- [20] Projekty podpořené EU. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/podpora-regionalniho-rozvoje-v-pardubickem-kraji.aspx>>
- [21] Priority a opatření; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, návrhová část. *Vychodni-cechy* [online] 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <<http://vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [22] Mapa turistických regionů a oblastí. *CzechTourism* [online]. 2013 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <<http://www.czechtourism.cz/pro-odborniky/mapa-turistickychregionu-a-oblasti/>>

- [23] Členění ČR na NUTS II a III. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20].
Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/A800237C48/\\$File/137305121.JPG](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/A800237C48/$File/137305121.JPG)>
- [24] Administrativní členění Pardubického kraje; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, analytická část. *Východní – Čechy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <<http://www.vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [25] Turistické oblasti Pardubického kraje; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, analytická část. *Východní – Čechy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <<http://www.vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [26] Městské památkové rezervace a zóny; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, analytická část. *Východní – Čechy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <<http://www.vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [27] Známé osobnosti Pardubického kraje; Strategie rozvoje cestovního ruchu v Pardubickém kraji, analytická část. *Východní – Čechy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <<http://www.vychodni-cechy/org/cs/ke-stazeni/cat-view/41-dokumenty>>
- [28] Historie. *Velká pardubická České pojišťovny* [online]. 2013 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <<http://www.vpcp.cz>>
- [29] Velká pardubická steeplechase. *Sportovní noviny* [online]. 2013 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <sportovninoviny.cz/zpravy/tiumen-je-podle-kurzu-opet-nejvetsim-favoritem-velke-pardubicke/850073>
- [30] Zlatá přilba. *Motorkáři* [online]. 2013 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <<http://www.motorkari.cz>>
- [31] Historie. *Zámek Litomyšl* [online]. 2013 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <<http://www.zamek-litomysl.cz>>
- [32] Historie. *Hrad Kunětická hora* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <<http://www.hrad-kunetickahora.cz>>

- [33] Hrad Kunětická hora. *Zámky, hrady a jiné zajímavosti*[online]. 2013 [cit. 2013-04-22].
Dostupné z: <<http://www.zamky-hrady.cz>>
- [34] Soubor Lidových staveb Vysočina. *Veselý Kopec* [online]2013 [cit. 2013-04-22].
Dostupné z: <<http://www.vesely-kopec.eu>>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1: TURISTICKÉ REGIONY ČR

PŘÍLOHA 2: TURISTICKÉ OBLASTI ČR

PŘÍLOHA 3: KRAJE ČR

PŘÍLOHA 4: ČLENĚNÍ ČR NA NUTS II A III

PŘÍLOHA 5: ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ PARDUBICKÉHO KRAJE

PŘÍLOHA 6: TURISTICKÉ OBLASTI PARDUBICKÉHO KRAJE

PŘÍLOHA 7: SEZNAM MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A ZÓN V TO PARDUBICKÉHO KRAJE

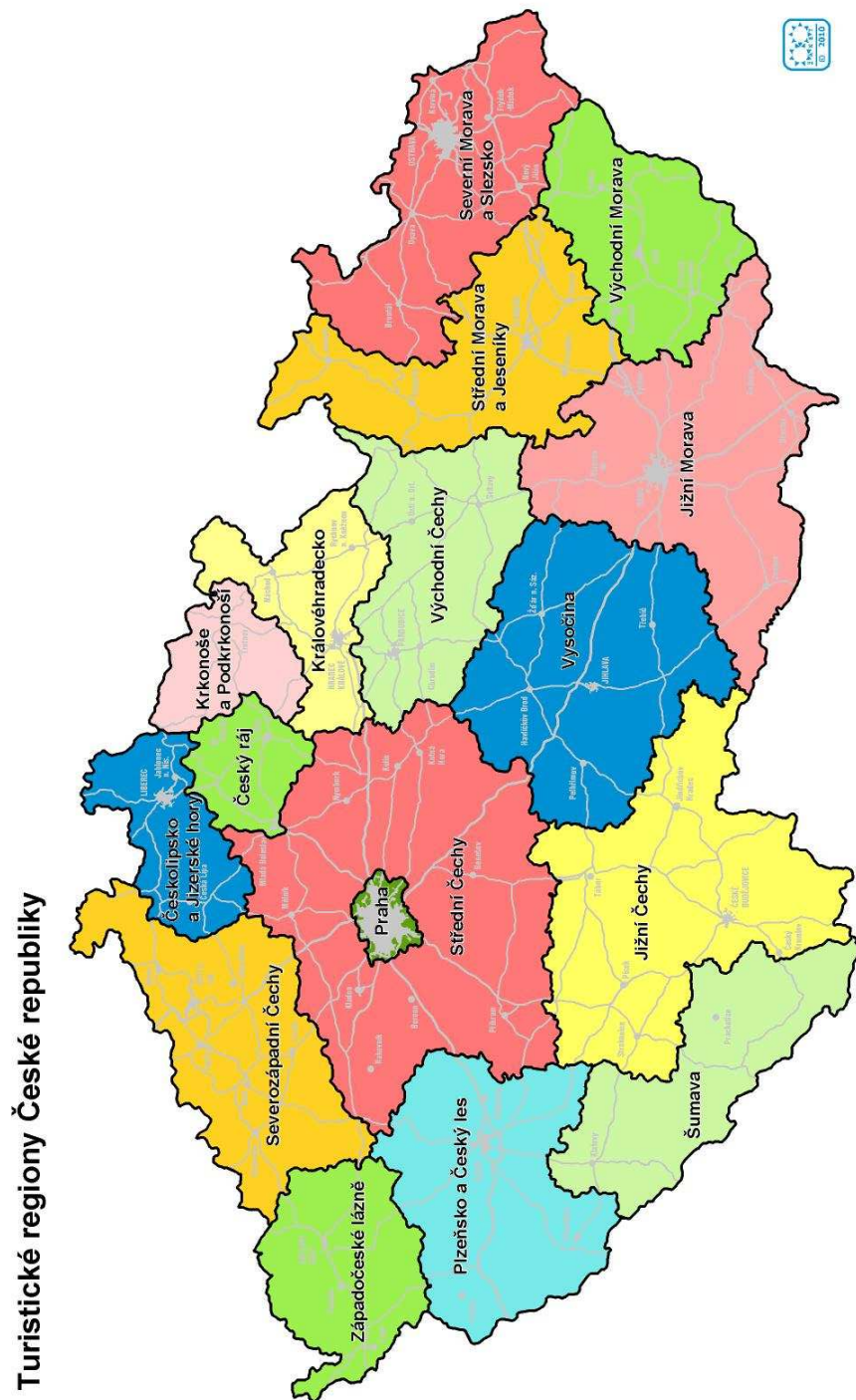
PŘÍLOHA 8: ZNÁMÉ OSOBNOSTI PARDUBICKÉHO KRAJE

PŘÍLOHA 9: NEJOBLÍBENĚJŠÍ SPOLEČENSKÉ AKCE A KULTURNĚ-HISTORICKÉ PAMÁTKY PODLE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

PŘÍLOHA 10: DOTAZNÍK

PŘÍLOHY

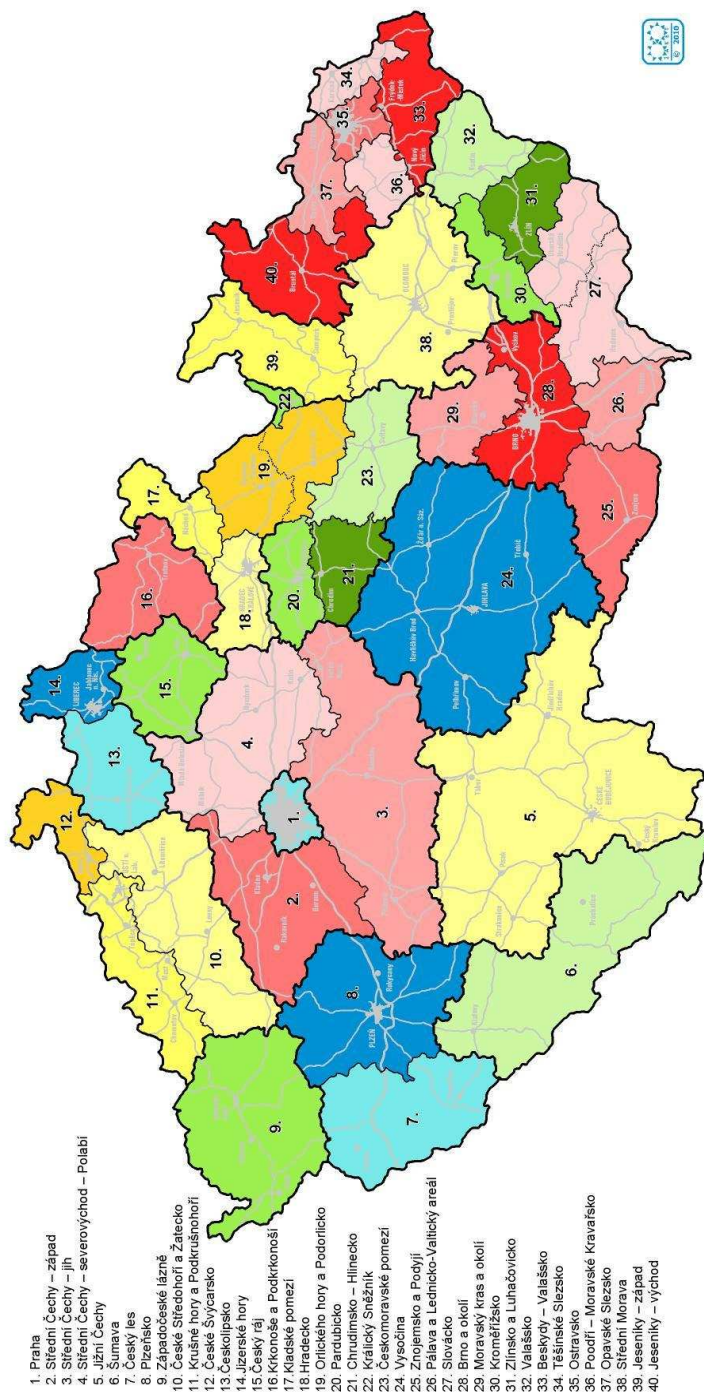
Příloha 1: Turistické regiony ČR

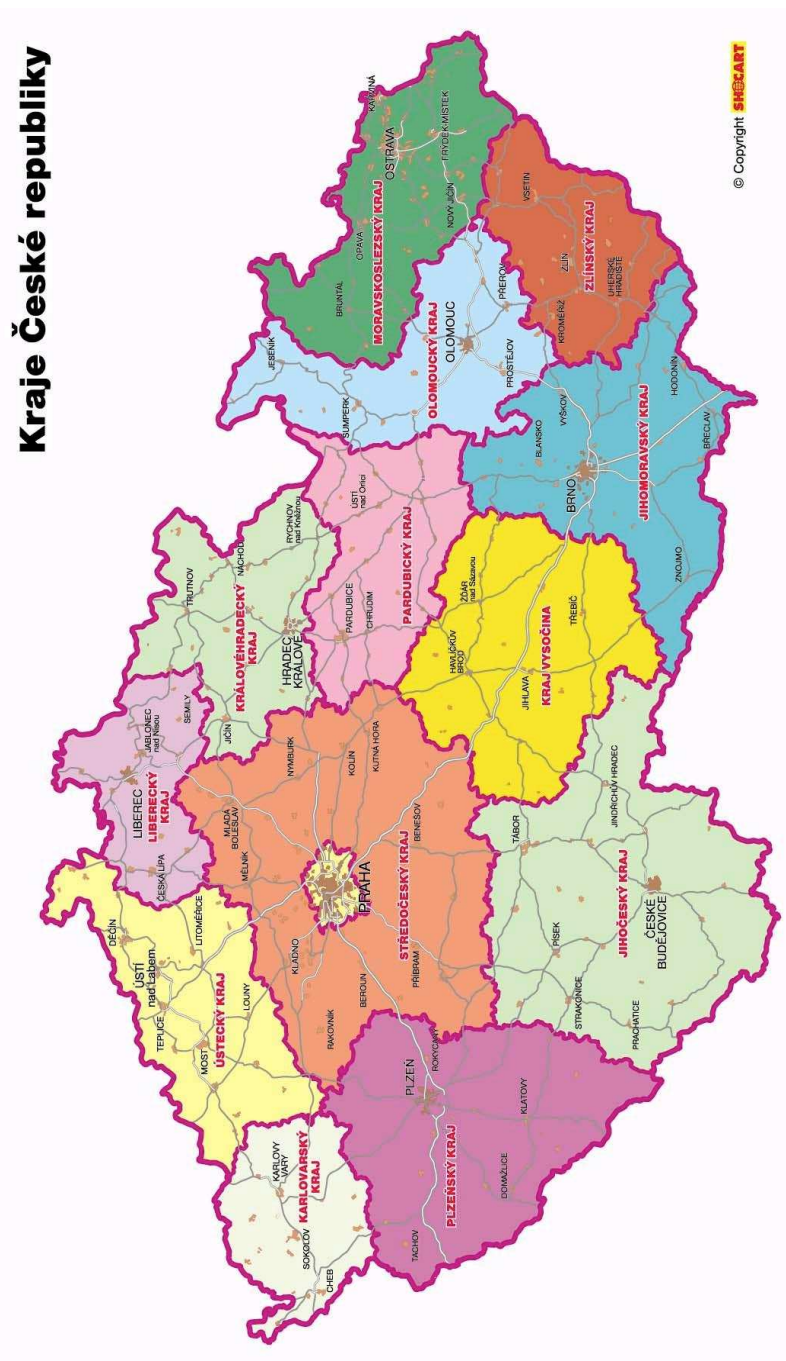
Zdroj: [22]

Příloha 2: Turistické oblasti ČR

Turistické oblasti České republiky

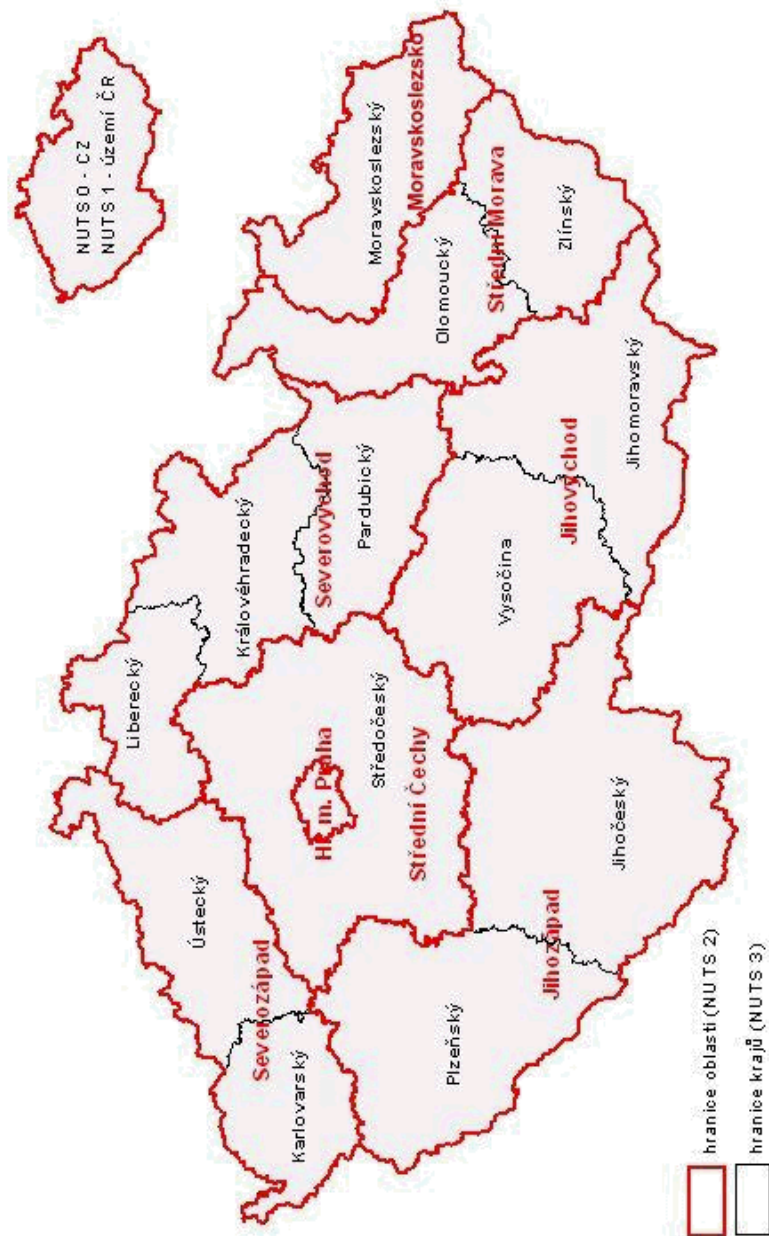

Zdroj: [22]

Příloha 4: Členění ČR na NUTS II a III

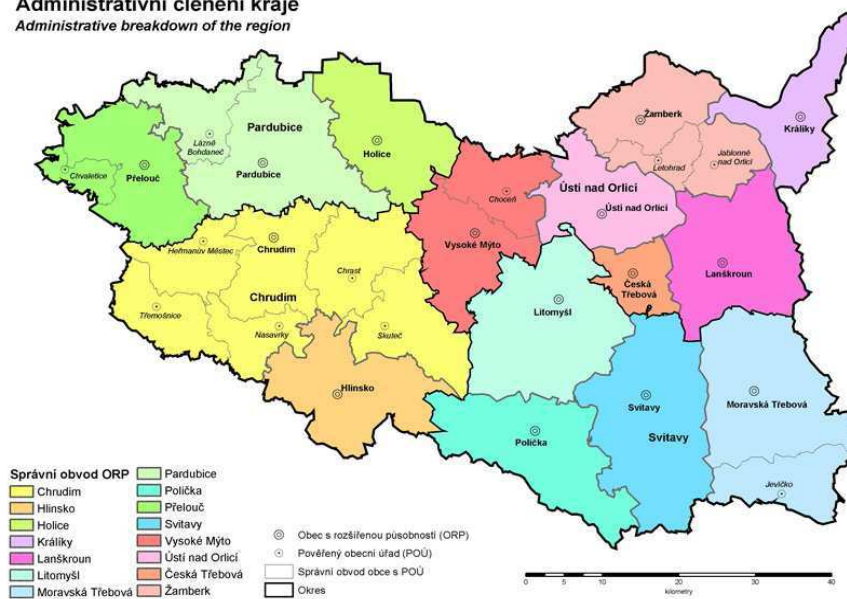
Oblasti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky

Zdroj: [23]

Příloha 5: Administrativní členění Pardubického kraje

Administrativní členění kraje
Administrative breakdown of the region

Zdroj:[24]

Příloha 6: Turistické oblasti Pardubického kraje

Turistické oblasti Pardubického kraje

Zdroj: [25]

Příloha 7: Seznam městských památkových rezervací a zón v TO Pardubického kraje

Městské památkové rezervace	Turistická oblast
Pardubice	Pardubicko
Litomyšl	Českomoravské Pomezí
Moravská Třebová	Českomoravské Pomezí
Městské památkové zóny	Turistická oblast
Brandýs nad Orlicí	Orlické hory a Podorlicko
Bystré	Českomoravské Pomezí
Česká Třebová	Českomoravské Pomezí
Dašice	Pardubicko
Heřmanův Městec	Chrudimsko-Hlinecko
Chrast	Chrudimsko-Hlinecko
Chrudim	Chrudimsko-Hlinecko
Janlonné nad Orlicí	Orlické hory a Podorlicko
Jevíčko	Českomoravské Pomezí
Králíky	Králický Sněžník
Lanškroun	Orlické hory a Podorlicko
Letohrad	Orlické hory a Podorlicko
Luže	Chrudimsko-Hlinecko
Polička	Českomoravské Pomezí
Skuteč - Předhradí	Chrudimsko-Hlinecko
Svitavy	Českomoravské Pomezí
Ústí nad Orlicí	Orlické hory a Podorlicko
Vysoké Mýto	Českomoravské Pomezí
Žamberk	Orlické hory a Podorlicko

Zdroj:[26]

Příloha 8: Známé osobnosti Pardubického kraje

Osobnost	Místo	Osobnost	Místo
Alois Jirásek	Litomyšl	Jindřich Štýrský	Dolní Čermná
Antonín Slavíček	Kameničky (působení)	Josef Ressel	Chrudim
Arnošt z Pardubic	Pardubice	Karel Starší ze Žerotína	Brandýs nad Orlicí
Bedřich Smetana	Litomyšl	Max Švabinský	Kozlov u České Třebové
Bohuslav Martinů	Polička	Olbram Zoubek	Litomyšl
Božena Němcová	Litomyšl	Otakar Schindler	Svitavy
Bratřenci Veverkovi	Rybitví	Petr Jilemnický	Letohrad
Dušan Jurkovič	Kunětická hora	Prokop Diviš	Žamberk
Jan Kašpar	Pardubice	Tereza Nováková	Litomyšl, Proseč a okolí
Jan Marek Marci	Lanškroun	Jan Klofáč	Dobříkov
Jan Perner (úmrť)	Choceň, Pardubice	Vítězslav Novák	Skuteč

Zdroj: [27]

Příloha 9: Nejoblíbenější společenské akce a kulturně-historické památky podle dotazníkového šetření

Velká Pardubická steeplechase - Poprvé se běžela v roce 1874. Ale již několik desítek let předtím se v Pardubicích a v přilehlých lokalitách dostihy konaly. Pardubice znal od počátku celý dostihový svět, vždyť ve střední Evropě působila řada trenérů a žokejů z kolébky turfů, z Anglie. Hlavní dráha má dokola 2200 metrů, délka dráhy Velké pardubické je dnes asi 6900 metrů. V prvních dvou ročnících byla uváděna délka 5600 – 6400 metrů, od roku 1880 byla uváděna délka 6400 metrů a teprve od roku 1952 se uvádí 6900 metrů. Koně musí překonat celkem 31 překážek. Nejznámější je Taxisův příkop, který je také jedním z nejtěžších skoků na světě. V kursu je ještě několik dalších obtížných překážek, které často rozhodují o úspěchu nebo neúspěchu jednotlivých startujících (např. Popkovický skok, Francouzský skok, lavice, hadí příkop aj.). Od roku 1874 bylo zatím odběhnuto celkem 121 ročníků Velké pardubické. Nejúspěšnějším koněm historie je ryzák **Železník**, který jako jediný dokázal zvítězit čtyřikrát a to v letech 1987-1989 a 1991. Mezi nejlepší jezdce patří **Josef Váňa**, který dokázal zvítězit celkem osmkrát, čtyřikrát se Žekezníkem, v roce 1997 s hnědákem Vronsky a v posledních třech letech v sedle Tiumena.[28]

Zdroj:[29]

Zlatá přilba - je tradiční každoroční závod motocyklů na ploché dráze, který se koná v krajském městě, Pardubicích. Jedná se o nejstarší závod na ploché dráze na světě. Poprvé se Zlatá přilba jela v roce 1929.

Zdroj:[30]

Zámek Litomyšl - Na místě slovanského hradiště a pohraničního hradu Slavníkovců, který v 15. století přestavěli Kostkové z Postupic, vyrostl v Litomyšli za Vratislava z Pernštejna v letech 1568–1581 rodový a reprezentativní renesanční zámek. Po smrti poslední členky rodu Pernštejnů – Frebonie z Pernštejna (†1646), se panství dostalo do držení rodu Trauttmansdorffů. Za nich došlo v zámku k barokním úpravám. V roce 1753 pak zámek prostřednictvím sňatkové politiky přešel do majetku Valdštejn-Vartenberků a za jejich působení dochází k poslední větší úpravě. Po požáru (1775) bylo mimo jiné mezi roky 1796–1797 vybudováno zámecké divadlo, jehož jedinečný soubor jevištních dekorací provedl vídeňský dvorní malíř divadelních kulis Josef Platzer. Roku 1855 koupili ve veřejné dražbě panství Thurn-Taxisové, kteří jsou až do konce II. světové války posledními majiteli. V roce 1962 byl zámek vyhlášen Národní kulturní památkou jednak pro svoji uměleckou a architektonickou hodnotu a jednak jako důkaz úcty k českému národnímu skladateli Bedřichu Smetanovi, který se 2. března 1824 narodil v zámeckém pivovaru. V roce 1999 byl zámek v Litomyšli zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO.[31]

Zdroj: [31]

Hrad Kunětická hora – archeologické průzkumy zařazují nejstarší hradní stavbu na vrcholu Kunětické hory do poloviny 14. Století. Za husitských válek se stává důležitým opěrným místem husitského hejtmana Diviše Bořka z Miletínka. V roce 1491 přechází do vlastnictví Pernštejnů, za nichž dochází k rozsáhlé přestavbě. Vzniká mohutný dvouvěžový hrad s důmyslným systémem opevnění. Od druhé poloviny 16. století hrad už jen pozbývá na původním významu, je to způsobeno také poničením švédskými vojsky na konci třicetileté války. V dalších staletích byl hrad ohrožen vlivem lámání kamene a tak započaly opravné práce Muzejního spolku v Pardubicích. [32]

Zdroj:[33]

Soubor lidových staveb Vysočina – je jediným mzeem v přírodě v Pardubickém kraji, které leží shruba 40km jižním směrem od krajského města Pardubice, v malebném kraji na pomezí Železných hor a Žďárských vrchů, který je bohatý na historické památky včetně dochovaných dokladů lidového stavitelství. Nejvíce těchto památek je soustředěno právě v expozici Souboru lidových staveb Vysočina (Veselý Kopec a Betlém Hlinsko), který je zároveň největším zařízením tohoto druhu v České republice. [34]

Zdroj:[34]

Příloha 10: Dotazník

1. Bydlíte v Pardubickém kraji?

- Ano
- Ne

2. Kolikrát v roce navštívíte Pardubický kraj?

- Ani jednou
- 1 – 3 krát
- 4 – 6 krát
- 7 a vícekrát

3. Nejčastější motiv návštěvy Pardubického kraje

- Poznání - návštěvy turistických atraktivit, kultura, historie, architektura atd.
- Relaxace - procházky, rekreační pobyt v přírodě, odpočinek atd.
- Turistika a sport - pěší turistika, cykloturistika, hipoturistika, vodáctví, lyžování atd.
- Zdraví - lázně, léčení, rehabilitace atd.
- Práce - služební cesta, školení, konference atd.
- Zábava - společenské aktivity, hry, noční život, gastronomie atd.
- Nákupy
- Návštěva přátel a příbuzných

4. Cestoval/a jste:

- Sám/a
- S doprovodem (rodina, partner, asistent, kolega)
- Ve skupině
- Jiné

5. Jak jste do Pardubického kraje přijel/a?

- Autem
- Vlakovou
- Autobusem

- Jiné

6. Upřednostňujete cestování?

- Zahraniční
- Tuzemské – mimo Pardubický kraj
- Tuzemské – v rámci Pardubického kraje

7. Vyberte z níže uvedených možností tři z vašeho pohledu nejatraktivnější památky Pardubického kraje.

- Východočeské muzeum na zámku v Pardubicích
- Zámek Litomyšl
- Hrad Kunětická hora
- Zámek Nové Hrady
- Hipologické muzeum Slatiňany
- Soubor lidových staveb Vysočina (skanzen Veselý kopec a Betlém Hlinsko)
- Muzeum loutkářských kultur Chrudim
- Národní hřebčín Kladruby nad Vltavou
- Toulcovy Maštale
- Muzeum vojenské historie Králíky

8. Vyberte z níže uvedených možností dvě z vašeho pohledu nejzajímavější společenské akce v kraji.

- Velká pardubická steeplechase
- Zlatá přilba
- Smetanova Litomyšl
- Aviatická pouť
- Czech Open (mezinárodní festival, šachu, bridže a her)
- Sodomkovo Vysoké Mýto (setkání historických vozů)
- Gastronomické slavnosti M. D. Rettigové
- Veselokopecký jarmark

- Loutkářská Chrudim
- Festival Bohuslava Martinů (mezinárodní pěvecký festival)

9. Uved'te tři nejčastější způsoby, kterými získáváte informace o cestování?

- Internet
- Propagační materiály, katalogy, letáky
- Turistická informační centra
- Média (televize, rozhlas, noviny, časopisy)
- Informace od příbuzných, známých
- Informace od pracovníků v cestovním ruchu (cestovní kanceláře, agentury)
- Vlastní zkušenosti
- Jiné

10. Myslíte si, že propagace kraje je dostatečná?

- Ano, velmi dobrá
- Ano, postačující
- Ne, nedostačující
- Naprosto nevyhovující

11. Jste spokojena s nabídkou turistických programů a balíčků?

- Ano, kraj nabízí širokou škálu nabídek pro trávení volného času
- Spíše ano, ale kraj by měl současnou nabídku trochu obohatit
- Spíše ne, kraj nabízí jen specifické nabídky pro určité skupiny
- Ne, nabídka se mi zdá naprosto nedostačující

12. Jaký typ programů upřednostňujete?

- Poznávací - památky, historie, architektura
- Relaxační - masáže, odpočinek
- Léčebné - lázně, rehabilitace
- Sportovní - pěší turistika, cykloturistika, lyžování aj.
- Zábavné - společenské akce, adrenalinové zážitky

- Programy pro rodiny s dětmi
- Jiné

13. Jak hodnotíte pracovníky cestovního ruchu? (stravovací, ubytovací zařízení, turistická informační centra)

- Jsou kvalifikovaní, komunikativní a jazykově vybavení
- Jsou kvalifikovaní, komunikativní, ale ve většině případů s jazykovou bariérou
- Jsou nekvalifikovaní, nekomunikativní a jazykově nevybavení
- Jiné

14. Jak hodnotíte služby turistických informačních center?

- Jsem naprosto spokojen/a
- Spíše spokojena, změnila bych pouze otevírací dobu
- Spíše nespokojena, informace jsou neaktualizované, otevírací doba je omezená
- Naprosto nespokojen/a
- Nevím, jejich služby nevyužívám

15. Jakou délku pobytu či trávení volného času v Pardubickém kraji upřednostňujete?

- Jednodenní (bez noclehu)
- Krátkodobý (1 - 3 noclehy)
- Dlouhodobý (4 a více noclehů)

16. Jak hodnotíte nabídku hromadných ubytovacích zařízení? (HUZ)

- V kraji se vyskytuje velké množství HUZ (kapacitně nevyužitelné)
- V kraji je dostatečný počet HUZ
- V kraji je nedostatečný počet HUZ (poptávka převyšuje nabídku)
- Nevím, nemám přehled

17. Myslíte si, že kvalita HUZ je dostatečná?

- Ano, vyskytuje se zde velké množství kvalitních HUZ
- Ano, ale vyskytuje se zde malé množství HUZ vyšší kvality (4* a 5*)
- Spíše ne, ve větší míře je potřeba HUZ modernizovat

- Ne, kvalita HUZ je naprosto nedostačující
- Nevím, nemám přehled

18. Jste spokojen/a s úrovní dopravní infrastruktury? (pokud ano, následující otázku nevyplňujte)

- Ano
- Ne

19. Jak hodnotíte dopravní infrastrukturu?

- Nedostatečná kvalita silnic, především II. a III. třídy
- Nadměrné množství nákladní dopravy
- Kolony, zácpy
- Nedostatečný počet parkovacích míst v turistických oblastech
- Nedostatečná návaznost spojů veřejné dopravy
- Jiné

20. Srovnajte úroveň informací a přístupností Pardubického kraje (doprava, ubytování, TIC) s ostatními kraji v ČR.

- Je lepší
- Je stejná
- Je horší

21. Jakého jste pohlaví?

- Muž
- Žena

22. Kolik je vám let?

- 0 – 14
- 15 – 26
- 27 – 40
- 41 – 60
- 61 a více

23. Zde můžete uvést vlastní náměty a připomínky, týkající se problematiky cestovního ruchu v Pardubickém kraji

--

Zdroj: vlastní zpracování